



WWF

2012



DENİZ KORUMA ALANLARININ BAŞARISINI SAĞLAMAK

AKDENİZ'DEN ALINAN DERSLER



MedPartnership



Yazarlar

Marina Gomei ve Giuseppe Di Carlo

Katkıda Bulunanlar

Nilay Akca, Nilüfer Araç, Yassine Belhimer, Sami Dhoub, Fadhel Ghariani, Ivan Guala, Zrinka Jakl, Arturo Lopez, Magali Mabari, Vesna Petesic, Alessandra Pomé, Mosor Prvan, Zeljka Rajkovic, Nadia Ramdane, Catherine Roberts, Milena Sijan, Umut Tural, Anne Walton

Teşekkürler

Akdeniz'deki DKA'ların başarısına yönelik ilerleme, DKA personeli, balıkçılar, dalgıçlar, bilim insanları ve yöre halklarının adanmışlığı ile hükümetler ve STK'ların güçlü işbirliğinin sonucudur. Son dört yılda yolumuzun keşiştiği herkese zamanları, bilgileri, tutkuları ve Akdeniz'in kıyı ve deniz çevresinde daha aydınlık bir gelecek yaratmada bizimle çalışmak için gösterdikleri şevk için en içten teşekkürlerimizi sunarız.

Tasarım



Jane Hawkey ve Simon Costanzo
Bütünleştirme ve Uygulama Ağı
Maryland Üniversitesi, Çevre Bilimleri Merkezi
Cambridge, Maryland, ABD



WWF, Akdeniz'deki DKA Yöneticileri Ağı'nı (MedPAN)

ortaklarıyla



ve katkılarıyla birlikte desteklemektedir



WWF-Akdeniz

WWF-Akdeniz'in yükümlülüğü, WWF'nin, biyolojik çeşitliliği korumak ve insanın doğa üzerindeki ayak izini küçültmek olan küresel önceliklerini gerçekleştirmeye çalışmaktır. WWF, Akdeniz'de, doğa korumayı ve kaynak yönetimini etkileyen bölgesel ve ulusal politika süreçlerini geliştirmeyi savunan saha projeleri aracılığıyla çalışır. Bölgede etkin olan beş ulusal WWF örgütünün (Fransa, İspanya, İtalya, Türkiye, Yunanistan) çalışmalarını tamamlayan WWF-Akdeniz, on dört ülkede faaliyet göstermektedir: Arnavutluk, Bosna Hersek, Cezayir, Fas, Hırvatistan, Karadağ, Lübnan, Mısır, Portekiz, Sırbistan, Slovenya, Suriye ve Tunus.

WWF-Akdeniz Program Ofisi

Via PO, 25/C Rome 00198 Italy
www.panda.org/mediterranean

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı - Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü

Alparslan Türkeş Cad. 17. Sok. No: 10 06510 Beştepe/
Yenimahalle/Ankara
Tel: 0 (312) 222 12 34 Faks: 0 (312) 222 26 61
www.csb.gov.tr/gm/tabiat/
www.dka.gov.tr

Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP)

Birlik Mahallesi 415. Cadde No. 11 06610 Çankaya/Ankara
Tel: 0 (312) 454 11 00 Faks: 0 (312) 496 14 63
www.undp.org.tr
www.mpa.gov.tr

Referans

Bu rapor şu şekilde referans gösterilmelidir: Gomei M. ve Di Carlo G. 2012. Making Marine Protected Areas Work (Deniz Koruma Alanlarının Başarısını Sağlamak). Lessons Learned in the Mediterranean (Akdeniz'den Alınan Dersler). WWF-Akdeniz. 56 sayfa.

İletişim

Giuseppe Di Carlo
DKA Programı Başkanı
gdicarlo@wwfmedpo.org
www.panda.org/med_mpa

Marina Gomei
DKA Yetkilisi
mgomei@wwfmedpo.org

ISBN: 978-605-393-089-1

Çeviri: Özge Kayakutlu

Düzeltili: Kübra Ceviz, Güner Ergün ve Harun Güçlüsoy

Türkçe Yayın Tarihi ve Yeri: 2013, ANKARA



Bu kitapçık PIMS 3697: Türkiye'nin Deniz ve Kıyı Alanları Sistemi'nin Güçlendirilmesi Projesi faaliyetleri kapsamında Türkçe'ye kazandırılmıştır.

Türkçe Uygulama



Tasamim Design SARL
Beyrut - Lübnan
www.tasamim.net

WWF – Dünya Doğayı Koruma Vakfı (eski adıyla Dünya Doğal Yaşamı Koruma Vakfı) tarafından 2012'de yayımlanmıştır. Bu yayın, tamamen veya kısmen çoğaltıldığı takdirde başlığı belirtilmeli, yukarıda adı geçen yayıncılar, telif hakkı sahibi olarak anılmalıdır. Bütün hakları saklıdır.

Bu belge, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ve Birleşmiş Milletler resmi belgesi olarak düşünülmemelidir.

Bu raporun ve diğer ilgili materyallerin elektronik versiyonu şu adreste bulunabilir: www.panda.org/mediterranean.

© Telif hakkı

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	i
İTHAF	iv
BÖLÜM 1: GİRİŞ	1
BÖLÜM 2: DKA'LARI İŞLEVSEL HALE GETİRMEK	7
2.1 Paydaş Katılımı	9
2.2 Koşulların Değerlendirilmesi	19
2.3 Operasyonel Planlama	27
BÖLÜM 3: ALINAN DERSLERE DAYALI ÖNERİLER	38
EK-1: ÖRNEK DKA YÖNETİM PLANI	41
EK-2: AKDENİZ ORTAKLIĞI VE GÜNEY MEDPAN PROJESİ	45
KAYNAKÇA	47
KISALTMALAR	48

ÖNSÖZ

“Deniz Koruma Alanlarının Başarısını Sağlamak – Akdeniz'den Alınan Dersler” başlıklı bu rapor, güncel, uygulanabilir ve yapıcıdır. Akdeniz’e odaklanmış olmasına rağmen, birçok yerde denizleri korumak ve yönetmek için çalışan binlerce uygulayıcı için kolayca anlaşılır ve yararlı bir kılavuz görevi görecektir.

Denizel çevremizin büyük bölümünün sağlığı; kirlilik, kötü kıyı gelişimi, aşırı avlanma, zararlı balıkçılık uygulamaları, ulaştırma ve iklim değişikliğinin etkileri gibi büyüyen sorunlar nedeniyle zarar görmekte ve uygulanabilir çözüm arayışlarına aciliyet kazandırmaktadır. İyi tasarlanmış ve etkin bir biçimde yönetilen Deniz Koruma Alanlarının (DKA’lar), denizlerimizin sağlığını koruma ve iyileştirmedeki rolüne gösterilen ilgi giderek artmaktadır. Kıyıların ve elbette denizlerin önemli alanlarına koruma ve yönetim olanakları sağlanması yeni değildir. Yiyecek, geçim kaynakları ve genel refah düzeyi bakımından deniz ekosistemlerine bağımlı halkların var oluşundan bu yana öyle veya böyle, bir şekilde sürdürülmektedir. Bu Akdeniz etrafındaki halklar gibi dünyanın her yanındaki halklar için de geçerlidir. Kanaatimce, söz konusu durumun bugün hâlâ gerçekliğini koruyan önemli bir unsuru vardır: Denizi kullanan ve denizin yardımına inanan halklar, denizin sürdürülebilir yönetimine, bilgi ve kapasite katkısında bulunma potansiyeli en yüksek gruplardır. Sorunun bir parçası olabildikleri gibi, özellikle verimli bir biçimde işlev gören DKA’lar açısından çözümün de bir parçasıdır. Öte yandan, etkin halk ve paydaş katılımı, gerekli yasa ve politika çerçevelerini oluşturmada hükümetlerin işini de kolaylaştırmaktadır.

Ancak, son 100 yılı aşkın sürede, hızla artan baskı ve talepler bu önemli alanları yönetme beceri veya kapasitemizi geride bırakmıştır. Akdeniz gibi simgeleşmiş yerlerin, güzelliğinden ve cömertliğinden yararlanan milyonlarca insanın ihtiyaçlarını karşılayacak biçimde yeniden canlandırılması ve korunması için koruma konusunda daha başarılı olmak zorundayız. DKA’lar bu vizyona önemli bir katkı yapabilir.

**DENİZİ KULLANAN
VE DENİZİN
YARDIMINA İNANAN
HALKLAR, DENİZİN
SÜRDÜRÜLEBİLİR
YÖNETİMİNE,
BİLGİ VE KAPASİTE
KATKISINDA BULUNMA
POTANSİYELİ EN
YÜKSEK GRUPLARDIR**



İYİ İŞLEYEN DKA'LAR FARK YARATIR VE İNSANLARA FAYDALAR SAĞLAR

Ne yazık ki DKA'ların bir yönetim aracı olarak rolü ve potansiyeli etrafındaki tartışmalar çoğu kez kutuplaşmalarla sonuçlanmıştır. Yel pazenin bir ucunda, DKA'ların emsalsiz veya bilimsel açıdan ilginç veya çok güzel yerleri ve türleri korumada yararlı olabileceği, ancak sürdürülebilir balık stokları gibi daha yaygın faydaları desteklemeyeceğini savunanlar, diğer ucundaysa DKA'ların denizleri etkileyen bütün tehditlere deva olduğunu savunanlar bulunmaktadır. Bunlar, önümüzdeki önemli göreve vermeyen gereken dikkati dağıtan basit ve yararsız yaklaşımlardır. Gerçek iki ucun arasında bir yerdedir. DKA'lar, sağlıklı denizlerden sağlanan ürün ve hizmetlerin korunmasına ve sürdürülmesine çok büyük bir katkı sağlayabilir. İyi tasarlanmış ve etkin bir biçimde yönetilen DKA ağları, sürdürülebilir balık stoklarını teminat altına alan yönetimin önemli bir unsuru olabilir. Benzer şekilde, iyi bir habitat ve çeşitliliğe sahip korunan alanların sualtı turizmi için son derece cazip olduğunu biliyoruz. İyi işleyen DKA'lar fark yaratır ve insanlara faydalar sağlar, işlevsel olmayan DKA'lar sağlamaz.

Asıl zorluğun, DKA'ların, her yönetim çerçevesinin yerleşik ve ayrılmaz bir parçası olarak kurulmasında ve denizlerin bize besin, geçim kaynağı, dinlence ve ihtiyacımız olan diğer birçok ürün ve hizmet sağlama kapasitesini desteklemedeki rollerinin ve değerlerinin anlaşılmasında olduğuna inanıyorum.

DKA'ların başarısı için kapsamlı yerel bilgi ve katılımın yanı sıra balıkçılık, turizm, devlet kurumları ve diğer STK ortaklarımız gibi çeşitli sektörler ve paydaşlar arasında ortaklıklar da çok önemlidir. Bu çalışmayı destekleyen herkesin, özellikle de bağışçıların, STK'ların, devlet kurumları ve DKA personelinin çabalarını takdir ettiğimi belirtmek ve dünya okyanuslarının bu önemli bölümünün geleceğini korumak için bu kadar hazırlıklı olmalarına teşekkür etmek isterim.

Alınan dersler ve raporda sunulan öneriler, işleyen DKA'lar kurma yolculuğunda yapılması gerekenlere yararlı bir temel sağlamaktadır.

WWF, kıyı ve denizleri korumalarına yardımcı olmak için dünyanın her yanında halklar ve devletlerle işbirliği yapmaktadır. WWF, DKA'lar kuran ve yöneten halkları desteklemek için milyonlarca dolarlık yatırım yapmaktadır çünkü bu alanların, denizlerin sağlığına ve deniz çevresine bağımlı insanlara ne tür katkılar yapabileceğini biliyoruz. Bu halklarla erkenden bağ kurmak ve DKA yönetim kapasitesini geliştirmek, WWF tarafından başarıya giden yolda önemli unsurlar olarak kabul edilmiştir. Bu rapor bilgi ve kavrayışımıza ciddi bir katkı yapacaktır. Çabalarından ötürü ekibe teşekkür ederim.



John Tanzer
Yönetici, Küresel Deniz Programı
WWF International





İTHAF



Bu çalışma, arkadaşımız ve meslektaşımız Umut Tural'a ithaf edilmiştir. Gülümsemesi, tutkusu ve adanmışlığı, en değer verdiği şeyi, Akdeniz'i koruma çabalarımızda yaşamaya devam edecektir.

BÖLÜM 1: GİRİŞ



Akdeniz'de Deniz Koruma Alanları

Akdeniz, doğal ve kültürel mirasıyla uzun zamandır tanınmaktadır. Doğal zenginliği, sayısız özelliğinden ve karmaşık bir jeolojik geçmişin yoğun etkisi altındaki alanda bir arada bulunan doğal yaşam alanlarından kaynaklanmaktadır. Bu yüzden, biyolojik çeşitlilik açısından kilit bölge haline gelmiştir. Dünya denizlerinin yüzölçümünün %1'inden azını temsil eden Akdeniz, bünyesinde birçok endemik tür de dâhil olmak üzere bilinen bütün türlerin %10'unu barındırmaktadır. Hatırı sayılır bir canlı çeşitliliğine ev sahipliği yapmaktadır ve bazıları tehlikede olan kilit pelajik türler için hayati önem taşıyan bir üreme bölgesidir.

Akdeniz'in kıyı ve deniz çevresi, binlerce yıldır yoğun insan baskısı altında kalmıştır ve bu baskılar son yüzyılda aşırı oranlara ulaşarak doğal ekosistemler üzerinde geri döndürülemez etkiler yaratmıştır. Aşırı balıkçılık, istilacı türler, atıklar, kitle turizmi ve kıyı habitatlarındaki bozulma, kötü su kalitesi ve biyolojik çeşitlilikte benzeri görülmemiş düşüşlerle sonuçlanmıştır. Bu durumun, iklim değişikliğinin çeşitli etkileriyle daha da şiddetlenmesi olasıdır.

Hâlihazırda, Akdeniz'in %4,23'ü korunan alan olarak düzenlenmiştir. Bunların en büyüğü kuzeybatıda bulunan ve bu yüzdenin %3,84'ünü karşılayan Pelagos Koruma Alanıdır (Şekil 1). Mevcut durumda, Deniz Koruma Alanları (DKA'lar) kıyı bölgeleriyle sınırlıdır ve hemen tümü Akdeniz'in kuzeybatı havzasında yer almaktadır.

Akdeniz'deki mevcut ve tasarlanan Deniz Koruma Alanları.



Kaynak: Akdeniz'de Deniz Koruma Alanları veri tabanı MAPAMED, MedPAN, RAC/SPA, 2012. Not: Bu haritada sadece bazı Natura 2000 deniz bölgeleri mevcuttur.

**WWF, 10 ÜLKEDE
23 DKA'YI
DESTEKLEMEDİR**

2008'de bölge çapında, Akdeniz DKA'larının yönetim kapasitesi ve verimliliğiyle ilgili bir değerlendirme yapılmıştır. Yöneticiler ve DKA temsilcileriyle yapılan görüşmelere dayanılarak hazırlanan rapor, işler durumda DKA'lar elde etme ve deniz koruma çabalarını geliştirme yolundaki birtakım güçlükleri tanımlamaktadır (Tablo 1).

Dünya Doğayı Koruma Vakfı (WWF), bu güçlükleri ele almak ve yöneticilerin gereksinimlerine cevap vermek için ortaklarıyla birlikte Güney MedPAN Projesini başlatmıştır.

Güney MedPAN Projesi

Güney MedPAN Projesi, Akdeniz’deki biyolojik çeşitliliğin korunması ve DKA yönetimi etkinliğini güçlendirme gereksinimlerine cevap vermiştir. Proje, önde gelen örgüt ve ülkelerin Akdeniz’in korunmasına yönelik ortak bir çabası olan Akdeniz Ortaklığıyla bütünleştirilmiştir (Bkz. Ek-2). Güney MedPAN Projesi, AB üyesi olmayan 11 ülkeden birçok ortağı (devletler ve STK’lar) ve DKA paydaşını (ulusal ve yerel düzeyde) içermektedir. Bugüne kadar yapılmış, güney ve doğu Akdeniz’de katılımcı DKA yönetim planlamasına odaklanan ilk ve en büyük projedir.

Proje, bölgesel (11 ülkenin tümünde) ve ulusal düzeyde çeşitli girişimlerin birleşmesiyle, DKA’ların işlevsel hale gelmesini engelleyen bazı eksiklikleri ele almıştır. Bölgesel düzeyde, DKA çalışanlarının kapasitesinin geliştirilmesini, bölgedeki DKA ağının güçlendirilmesini sağlamış, desteğe gerek duyduklarında DKA’ların başvurabileceği sorun giderme mekanizmaları oluşturmuştur. Bunun yanında, eğitilmiş ve donanımlı personel, standart yönetim planları, bilimsel açıdan güvenilir izleme ve onaylanmış zonlama planlarıyla DKA’ların işlevsiz durumdan işler hale dönüşmesini temin etmek için özellikle 5 ülkeye (Cezayir, Hırvatistan, Libya, Tunus, Türkiye, Şekil 2) odaklanmıştır. Ancak WWF’nin, Güney MedPAN Projesi aracılığıyla ortaya koyduğu yaklaşımın asıl gücü, DKA “işletmesi”ndeki Paydaş katılımının yerel halklar ve paydaşların (balıkçılar dâhil) ikna edilmesinde, ulusal ve yerel hükümetlerin mali desteğinde ve DKA’nın sahiplenilmesinde kilit rol oynadığı katılımcı bir yaklaşımın benimsenmesi olmuştur. Buna bağlı olarak, bütün süreç boyunca kurulan işbirliği ve karşılıklı alışveriş sayesinde Güney MedPAN Projesi, Akdeniz’deki DKA ağı olan MedPAN’ı desteklemiş ve güçlendirmiştir.

Hırvatistan

Hırvatistan’da, mevcut 5 DKA’nın tümü, DKA yönetim planlama sürecini standartlaştırma yolunda birlikte çalışarak DKA personeli, ilgili yönetimler, paydaşlar ve STK’lar arasında işbirliğini genişletmiştir.

Cezayir

Taza Ulusal Parkı personeli, parka bitişik deniz alanı için bir yönetim planı geliştirmek üzere tam katılımcı bir süreç başlatmıştır. Sürece bütün yerel paydaşların yanı sıra diğer iki ulusal kıyı parkı ve ilgili ulusal makamlar dâhil edilmiştir.

Tunus

Cap Négro-Cap Serrat DKKA (Deniz ve Kıyı Koruma Alanı) bürosu kurulmuş, personel alınmış ve eğitilmiş ve bir işletme planı geliştirilmiştir. Plan, DKKA’nın yanı sıra Tunus’taki diğer bütün DKA’lardaki etkinlikler için uzun vadeli, sürdürülebilir finansman çözümleri düzenlemiştir.

Libya

Ail Al-Ghazalah Körfezi, koruma açısından öncelikli deniz ve kıyı alanı olarak tanımlanmış ve Ocak 2011’de resmen DKA ilan edilmiştir. Temel değerlendirme çalışmaları tamamlanmış ve yerel kapasite oluşturmak ve Libya’nın yeni DKA’sının etkin yönetimi için gerekli hazırlıkların yapılması için ayrıntılı bir iş programı başlatılmıştır.

GÜNEY MEDPAN PROJESİ, AKDENİZ’DEKİ DKA’LARIN İŞLEVİNİN GELİŞTİRİLMESİNDE BAŞARILI OLMUŞTUR

PROJE 11 ÜLKEDEKİ DKA ÇALIŞANLARININ KAPASİTESİNİ GÜÇLENDİRMIŞTİR

Akdeniz’in güney ve doğusunda, Güney MedPAN Projesi kapsamında, ortak DKA sorunlarına örnek çözümler getiren pilot projelere sahip 5 ülke vurgulanmıştır.

Türkiye

Kaş-Kekova Özel Çevre Koruma Bölgesindeki (ÖÇKB) deniz alanı için bir yönetim planı geliştirmek üzere tam katılımlı bir süreç başlatılmıştır ve hâlihazırda Türkiye’deki DKA’ları güçlendirmeye yönelik ulusal stratejiye katkıda bulunmaktadır.

Bu projeler, ayrıntılı etkinlikleri ve teknik raporları ile ilgili ilave bilgiye www.panda.org/med_mpa adresinden ulaşılabilir.

Tablo 1. Akdeniz DKA'ları 2008 durum raporu ile tanımlanan belirli zorluklara karşılık Güney MedPAN Projesi'nin elde ettiği başarılar gösterilmiştir.

Akdeniz DKA'larının, Güney MedPAN Projesi tarafından ele alınan belli başlı zorlukları

2008 Durum Raporunda Tanımlanan DKA zorlukları

Güney MedPAN Projesi'nin verdiği karşılık

Açık olmayan hedefleri ve zonlamaları ile yönetim planlarının ve hedeflere ulaşım ulaşılmadığını izleme planlarının yetersizliği

- 6 DKA için kapsamlı yeni yönetim planları tamamlandı: Brijuni Ulusal Parkı, Komati Ulusal Parkı, Lastovo Adaları Doğa Parkı, Telašćica Doğa Parkı (Hırvatistan); Taza Ulusal Parkı (Cezayir); Kaş-Kekova ÖÇKB (Türkiye)

Sosyoekonomik yapı ve doğal kaynakların yeterince anlaşılması

- 9 DKA'da 34 biyolojik çeşitlilik ve sosyoekonomik değerlendirme yapıldı, habitat haritaları tamamlandı ve Cezayir, Hırvatistan, Libya, Tunus ve Türkiye'de standart izleme planları uygulandı

Yetersiz insan kaynakları ve sahada yerleşik personel

- Cap Négro-Cap Serrat (Tunus) için yönetim kadrosu kuruldu, saha personeli işe alındı ve eğitildi

Halk katılımının olmayışı

- 6 DKA'nın yönetim planlarının geliştirilmesi için paydaş katılımı ve yerel yetkililerin ikna edilerek desteklemesi sağlandı

Etkin planlama ve yönetim için yetersiz personel kapasitesi

- 11 ülkeden 300'ü aşkın DKA çalışanı, DKA yönetimi planlaması, DKA'larda sürdürülebilir balıkçılık için planlama, DKA'larda sürdürülebilir turizm için planlama, uyumsuzluk çözümü, kolaylaştırma ile paydaş katılımı, deniz CBS, DKA yöneticileri için iletişim, DKA zonlama, DKA izleme ve değerlendirme, sürdürülebilir finansman ve DKA işletme planlaması gibi konularda eğitildi
- 100 DKA yöneticisi ve yerel paydaşın DKA yönetiminde başarılı uygulamaları ile alınan dersleri vitrine çıkarmak için eşitler arası diyalog, DKA'dan DKA'ya ve kuzey/güney değişimi düzenlendi

Yetersiz eğitim ve bilinçlendirme etkinlikleri

- Ulusal ve yerel hükümetler arasında, iyi işleyen DKA'ların önemi ve değeri konusunda farkındalık yaratıldı

Paydaşlar, STK'lar ve bölgesel örgütler arasında verimsiz ve zayıf işbirliği ve eşgüdüm

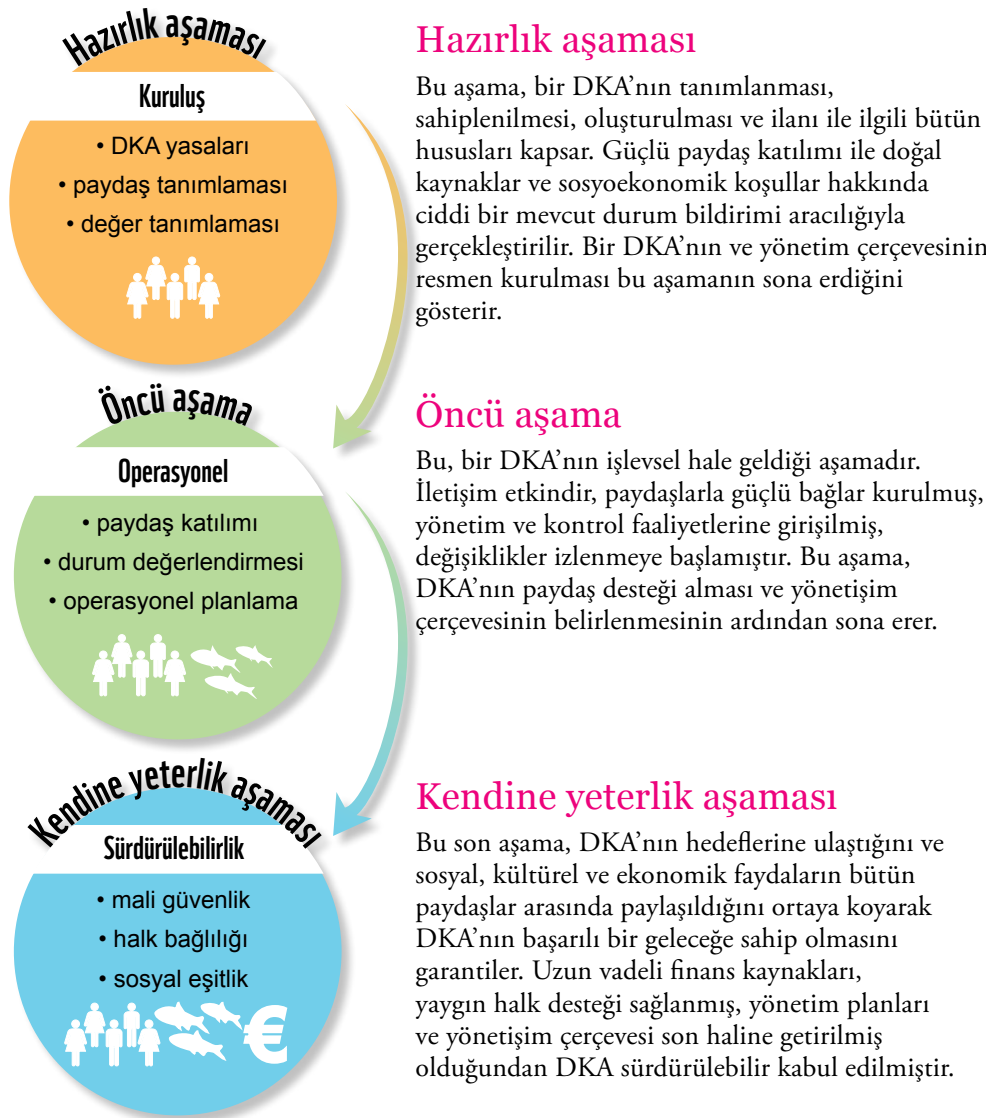
- MedPAN Ağı'nı güçlendirmek için ulusal ve bölgesel düzeyde güçlü ağ oluşumu sağlandı
- DKA'ların ihtiyaçlarına cevap verecek planları yapmak ve projeler geliştirmek üzere bazı çevre koruma örgütleri arasındaki işbirliği güçlendirildi

Etkin bir DKA olma yolculuğu

Güney MedPAN Projesinin kilit yükümlülüklerinden biri, DKA uygulaması yapan Akdeniz ülkelerinin karşılaştığı zorlukları değerlendirmek ve bunlardan dersler çıkarmaktır. WWF ve ortakları, uzun vadeli bir vizyonla, işlevsel ve etkin DKA'lar aracılığıyla koruma çözümleri sunmak için bu ülkelerin kapasitesini güçlendirmek üzere işbirliği yapmıştır. Bu iddialı hedefe ulaşmak, bütün paydaşların yaygın katılımını gerektiren uzun bir yolculuğun sonucu gerçekleşecektir.

Bir DKA'nın yaşam döngüsü

Bir DKA oluşturmak, ekolojik, biyolojik, sosyal ve ekonomik hususları içeren ve birleştiren bütünsel bir yaklaşım gerektirir. Uygun yasalar, işlevsel bir kurumsal çerçeve, mali kaynaklar ve benzersiz deneyim ve becerilerin uygulanması yoluyla yaklaşımı destekleyici etkin paydaş katılımı olmadığı sürece başarılı olması mümkün değildir. Bu bütünsel yaklaşım zaman alır ve üç farklı aşamaya ayrılabilir (Şekil 3).



Hazırlık aşaması

Bu aşama, bir DKA'nın tanımlanması, sahiplenilmesi, oluşturulması ve ilanı ile ilgili bütün hususları kapsar. Güçlü paydaş katılımı ile doğal kaynaklar ve sosyoekonomik koşullar hakkında ciddi bir mevcut durum bildirimini aracılığıyla gerçekleştirilir. Bir DKA'nın ve yönetim çerçevesinin resmen kurulması bu aşamanın sona erdiğini gösterir.

Öncü aşama

Bu, bir DKA'nın işlevsel hale geldiği aşamadır. İletişim etkindir, paydaşlarla güçlü bağlar kurulmuş, yönetim ve kontrol faaliyetlerine girilmiş, değişiklikler izlenmeye başlamıştır. Bu aşama, DKA'nın paydaş desteği alması ve yönetim çerçevesinin belirlenmesinin ardından sona erer.

Kendine yeterlik aşaması

Bu son aşama, DKA'nın hedeflerine ulaştığını ve sosyal, kültürel ve ekonomik faydaların bütün paydaşlar arasında paylaşıldığını ortaya koyarak DKA'nın başarılı bir geleceğe sahip olmasını garantiler. Uzun vadeli finans kaynakları, yaygın halk desteği sağlanmış, yönetim planları ve yönetim çerçevesi son haline getirilmiş olduğundan DKA sürdürülebilir kabul edilmiştir.

İşlevsel bir deniz koruma alanı oluşturabilmek için, FGEF (Fransız Küresel Çevre Fonu) 2010 tarafından geliştirilmiş DKA değerlendirilmeleri için "Pusulula Kartı" yönteminde özetlenen gerekli üç aşama.

"DKA'ları bu üç aşamadan geçirmek zorlu, karmaşık bir iştir ve uzun zaman alır."

Tundi Agardy
İcra Direktörü
SOUND SEAS

Ancak uygulamada, yukarıda açıklanan aşamalar aynı sırayla gerçekleşmeyebilir, ayrıca DKA'lara göre farklılık gösterebilir. Yöneticiler, farklı görevlerin uygulamasını mevcut koşullara, kapasiteye ve kaynak yararlılığını göre uyarlayabilir ama işlevsel ve etkin bir yönetime ulaşmak için bütün aşamaların yerine getirilmesi gerekir.

Yolculuk herkesin katılımını gerektirir

Başarılı bir DKA'nın anahtarı, bütün paydaşların, planlama sürecinin başından itibaren etkin katılımıdır. Paydaşlara, hükümet yetkilileri, deniz kaynakları kullanıcıları, araştırmacılar, yerel halklar ve sivil toplum örgütleri dâhildir. Bu gruplar, paydaş olduklarından, karar verme sürecinde ve doğal kaynakların nasıl yönetildiği konusunda kazanılmış hakka sahiptir.

Paydaş katılımını sağlayan DKA yetkililerinin elde edeceği faydalar şunlardır:

- Bilgi havuzu ve farklı geçmişlere sahip olmaları nedeniyle çevresel ve sosyoekonomik konuların daha iyi anlaşılması,
- Yerel paydaşlar ve hükümet yetkililerin arasında güven ve birliğin artması,
- Yönetim ve karar verme sorumluluklarının (planlama, izleme ve uygulama gibi) paylaşılması,
- Çelişen sektörler ve kaynak kullanıcıları arasında diyalogun gelişmesi ve
- Kararlaştırılmış kurallara isteyerek uyulması (dayatma gereğini azaltması).

WWF, Güney MedPAN Projesinde, bu yolculuğun ilk adımını atmak üzere Akdeniz'de seçilen DKA'ları desteklemek üzere 20 ortak örgütle çalışmıştır. Proje, 7 DKA'nın Hazırlık aşamasını tamamlamasını ve Öncü aşamaya ilerlemesine destek vermiştir. Etkin yönetim planları geliştirmek amacıyla, çok çeşitli yerel ve ulusal paydaşların dâhil olmasını sağlamak için katılımcı yaklaşım kullanılarak saha projeleri tasarlanmıştır.

Raporun yol haritası

Bu rapor, etkinlikler, kazanılan başarılar ve Güney MedPAN Projesinin, özellikle DKA planlaması ve yönetimiyle ilgili deneyimlerinden alınan çeşitli dersleri ortaya koymaktadır. Bir DKA'nın oluşturulmasından tümüyle işlevsel hale gelmesine (kendine yeterlilik) kadar gereken ilerlemeyi adım adım izlemekte, örnek olay çalışmaları ve ilk ağızdan anlatılan deneyimler aracılığıyla paydaşlarca tanımlanan zorlukları ve bu zorlukların üstesinden gelmek için doğru uygulamaların nasıl hayata geçirileceğini vurgulamaktadır.

Rapor, DKA gelişiminin Hazırlık aşamasını oluşturan üç adım ekseninde ilerlemektedir. Bunlar Paydaş Katılımı, Durum Değerlendirmesi ve Operasyonel Planlamadır. Bu adımların her biri için kilit süreçler gösterilmiş, Projenin örnek olay çalışmalarından alınan dersler ile tanımlanan zorluklar sunulmuştur.



Paydaş Katılımı

BÖLÜM 2.1

- İyi yönetişimin başarılmaması
- Paydaş katılımının gerçekleştirilmesi
- Denizel biyolojik çeşitliliğinin değerinin anlatılması
- DKA personelinin yönetim kapasitesinin geliştirilmesi
- Uygulayıcılar arasında bir ağ oluşturulması ve canlı tutulması

Koşulların değerlendirilmesi

BÖLÜM 2.2

- Koşulları değerlendirirken yerel halkın dahil edilmesi
- Yasal ve kurumsal çerçevelerin test edilmesi
- Biyolojik çeşitliliğin değerlendirilmesi ve ekosistem hizmetlerinin anlaşılması
- Finansal sürdürülebilirliğin değerlendirilmesi

Operasyonel Planlama

BÖLÜM 2.3

- DKA hedeflerinin tanımlanması
- Zonlama planının geliştirilmesi
- DKA'lar için iletişim stratejisinin geliştirilmesi
- Eşgüdümlü izleme çabalarının geliştirilmesi
- Ölçeği DKA ağına büyütme

BÖLÜM 2: DKA'LARI İŞLEVSEL HALE GETİRMEK







2.1 Paydaş Katılımı

- İyi yönetişimin başarılması
- Paydaş Katılımının gerçekleştirilmesi
- Denizel biyolojik çeşitliliğin değerinin anlatılması
- DKA personelinin yönetim kapasitesinin artırılması
- Uygulayıcılar arasında bir ağ oluşturulması ve canlı tutulması



İyi yönetişimin başarılması

Karar vericilerin desteğini ve bağlılığını elde etmek, DKA uygulama sürecinin başında başlaması gereken bir etkinliktir ve DKA uygulaması boyunca korunmalıdır.



TAZA ULUSAL PARKI YÜRÜTME KOMİTESİ

- İl Genel Sekreteri
- Orman Genel Müdürlüğü
- Sahil Güvenlik
- Çevre İşleri Müdürlüğü
- Turizm Müdürlüğü
- Kültür Müdürlüğü
- Balıkçılık Müdürlüğü
- Bayındırlık Müdürlüğü
- Su İşleri Müdürlüğü
- Genel İdare Müdürlüğü
- Üniversiteler
- Kıyı Alanları Ulusal Komisyonu
- Parkın bağlı olduğu üç belediyenin başkanları
- Balıkçılık Odası
- Balıkçı Dernekleri Yerel kültür dernekleri
- Sualtı Etkinlikleri Birliği
- Yerel Kültür Dernekleri

ÖRNEK OLAY: CEZAYİR'DE YÖNETİM PLANININ GELİŞTİRİLMESİNE YEREL YETKİLİLERİN DÂHİL EDİLMESİ

2009'da Taza Ulusal Parkı (3.807 ha), bitişiğindeki deniz alanını (9.603 ha) kapsayacak bir genişletme talebi süreci başlattı. Bu süreç, proje hazırlık aşamasının erken evrelerinde ulaşılmış iyi yönetişimin mükemmel bir örneği idi. Park personeli, bütün yerel paydaş ve yetkililerin temsilcilerini, kurulacak olan DKA'nın yönetim planının geliştirilmesine katkıda bulunmak üzere sürece dâhil etmeyi başardı. Planlama sürecinde, DKA'nın uygulama aşamasında uzun vadeli taahhütlerin yolunu açan bir Yürütme Komitesi (YK) kurularak güçlü yönetim elde edildi.

YK üyeleri, Park'ın bulunduğu ilin farklı sektörlerinden üst düzey temsilcilerden oluşuyordu. YK'ya İl Genel Sekreteri (bu idari bölgenin valisi)'nin başkanlık etmesi, üyelerin bağlılığını güçlendirdi.

YK'nın rolü, projenin başında bütün üyelerin imzaladığı sözleşmeyle belirlenmişti. YK'nın sorumlulukları şunlardı:

- Projenin uygulanmasını denetlemek ve kolaylaştırmak,
- Uygulamanın farklı aşamalarında planlama ekibine teknik rehberlik ve destek sağlamak,
- Projenin gerçekleşmesini kolaylaştırmak için gerekli bütün önlemleri almak,
- Yönetim planının gelecekte uygulanmasını temin etmek ve
- İl dâhilinde projenin örnek alınmasını teşvik etmek.

Sağlıklı bir yönetim planının geliştirilmesinde bu yaklaşımın başarılı olmasını kolaylaştıran, yerel paydaşların iki yıllık danışma sürecine dâhil edilmesiydi.



Alınan dersler

- Yürütme Komitesine tanınmış bir yetkilinin başkanlık etmesi halinde, toplam sürecin yönetişimi gelişir.
- Yürütme Komitesinin DKA yönetiminin planlamasında etkin katılımı, farklı sektörler ve paydaşlar arasında diyalog ve işbirliğini kolaylaştırır.
- Üyelerinden beklentisini açıkça ortaya koyan bir Yürütme Komitesinin bağlılığı sürdürmesi olasılığı, bunu yapmayan bir Yürütme Komitesinden daha fazladır.



Tanımlanan zorluklar

- Sorumlu hükümet makamları, katılımcı sürece liderlik etmeye yetecek teknik kapasiteye sahip değilse veya koşullar iyi yönetişim kurmaya izin vermiyorsa, yerel paydaş katılımına yönelik çabalar artırılmalıdır.
- Güçlü bir Yürütme Komitesi oluşturmak için gerekli lobi ve danışma faaliyetleri bir yıl kadar sürebilir.
- Yürütme Komitesinin çalışmasını teşvik etmek ve kolaylaştırmak çoğu kez haffe alınır. Bir Yürütme Kurulu için gerekli zaman, bütçe ve insan kaynakları önceden uygun şekilde planlanmalıdır.



Paydaş Katılımı

DKA oluşumunda ve yönetiminin planlanmasında, balıkçılar ve dalgıçlar gibi paydaşların bağlılığını sağlamak, işlevsel bir DKA elde etmek için hayati önem taşır. Paydaş katılımı ve katılımcı planlama; ihtiyaç ve öncelikler, yerel bilgi ve sahiplik ortak anlayışı ile çevresel ve sosyo ekonomik fayda da sağlayan bir DKA'nın temelidir.

ÖRNEK OLAY: TÜRKİYE'DEKİ PLANLAMA SÜRECİNDE PAYDAŞ KATILIMININ SAĞLANMASI

2003-2006 yılları arasında yapılan bilimsel çalışmalar kapsamında Kaş-Kekova Özel Çevre Koruma Bölgesi'nin (ÖÇKB) sınırları genişletilmiştir. Buna rağmen, bölgedeki deniz kaynaklarını yönetmek için hiçbir strateji geliştirilmemiş ve günübirlik tekne turları, balıkçılık, dalış turizmi veya demirleme gibi etkinlikler için hiçbir düzenleme yapılmamıştı. Bölgede özellikle yerel lokantalara satılan büyük balıklara yönelik tahripkâr ve sürdürülebilir olmayan balıkçılık faaliyetleri devam etmekteydi. Güney MedPAN Projesi, Kaş-Kekova ÖÇKB için bir yönetim planı geliştirilmesinde DKA yetkililerini desteklemiştir. Ayrıca, WWF-Türkiye, projenin başlangıcından itibaren Kaş-Kekova'da bu plana bağlılığı ve sahiplenilmesini sağlayacak bir yönetim planının katılımcı bir yöntemle geliştirilmesini de teşvik etmiştir.



FARKLI PAYDAŞLARIN KATILDIĞI BİR EĞİTİM ATÖLYESİ, KARŞILIKLI İHTİYAÇ VE ÇIKARLARIN ANLAŞILMASI İÇİN MÜKEMMEL BİR ARAÇTIR.

Yerel ve ulusal paydaşlar tanımlanmış ve farklı gereksinimlere hitap eden özel olarak geliştirilmiş bir dizi etkinliğe dâhil edilmiştir

Tanımlama

WWF-Türkiye, Boğaziçi Üniversitesi, hukuk ve yönetim danışmanlarıyla birlikte, Yürütme Komitesi (YK)'nin yanında DKA'nın katılımcı planlama sürecine liderlik eden bir planlama ekibi oluşturmuştur. Planlama ekibi, proje süresince hedef alınacak paydaş gruplarını DKA'yla ilişkilerine ve üzerindeki etkilerine göre belirlemiştir. Bu liste ve farklı bağlılık düzeyleri birkaç defa halkın çıkarlarına göre gözden geçirilmiş ve sahiplenme duygusu artırılmıştır.



Katılım

Kaynak kullanımı, deniz politikası, doğal ve sosyal bilimler, ticaret, çevre koruma ve deniz kıyısı dinlenme alanları konularında çeşitli geçmişlerden gelen kişileri bir araya getirmek, DKA hedeflerini tanımlamak ve bir dizi yönetim stratejileri önermek amacıyla farklı paydaş gruplarının seçilmiş temsilcileri tematik atölye çalışmalarına dâhil edilmiştir.

Bilgilendirme

DKA'ların amacı ile faydalarının daha iyi anlaşılmasını sağlamak için farklı paydaş gruplarına uygun bir dizi etkinlik geliştirilmiştir. Denizdeki insan etkinlikleri için yeni kurallar oluşturma sürecinde paydaşları bilgilendirmek, nihayetinde farklı gruplar, yetkililer ve planlama ekibi arasında güven tesis etmiştir.

Dâhil etme

Planlama ekibi, bu katılımcı süreçte elde edilen bilgileri sentezlemiş ve DKA önerisini, yerel ve ulusal yürütme komitelerindeki karar vericilere sunmuştur.



Kaş-Kekova ÖÇKB'nde düzenlenen, DKA'larda Sürdürülebilir Balıkçılık Eğitimi Atölye Çalışması.

“Bu konuları öğrenmek için bazı toplantılara katıldık. Bence şimdi işler daha hızlı ilerleyecek ve insanlar daha çabuk dâhil olacak. Bu süreç hem yerel halk, hem de karar vericiler için gerektiği.”

Murat Draman
Kaş-Kekova ÖÇKB'deki
Dragoman Dalış Merkezi'nin
sahibi

Kaş-Kekova ÖÇKB'de çeşitli etkinlikler ve araçlarla paydaş katılımı sağlanması

Etkinlikler ve Araçlar

Paydaşlar	Ulusal YK	Yerel YK	Planlama ekibi	Katılımcı Planlama	Danışma Toplantısı	Eğitim Atölye Çalışmaları	İletişim
STK							
Yerel işletmeler							
Hükümet							
Müdürük							
Eğitim kurumları							
Yerel halk							
Turistler							



Alınan dersler

- DKA'lara etkin yönetim çözümleri ve kurallar önermek için yerel paydaşlarca yapılan kapsamlı çalışmalar, ulusal düzeyde politika kararlarını etkileyebilir ve hızlandırabilir.
- Hem hazırlık, hem de planlama aşamalarına (üç yıl) gerekli zamanı ayırmak, paydaşların yönetim planlama süreci boyunca gittikçe güçlenerek proaktif olmasını sağlamaktadır.
- Planlama ekibi, DKA'yı yerinde anlamak ve güven tesis etmek için sahada yerel halkla vakit geçirmelidir.
- Kurulacak olan DKA'yı destekleyenler ve karşı çıkanlar davet edilmeli ve planlama sürecine katılmaları için desteklenmelidir. Bu uyuşmazlıkların ele alınması ve her iki tarafın farklı gereksinimlerinin anlaşılmasını sağlar.



Tanımlanan zorluklar

- DKA yönetim planlamasında geçmiş deneyimlerin olmayışı, paydaş katılımını, uyuşmazlık çözümü ve kolaylaştırma sürecini aksatabilir.
- Yönetim planı oluşturma, uzmanlara ulaşma ve kapasite geliştirici fırsatlarla desteklenmesi gereken, “yaparak öğrenme” sürecidir.
- Hükümet değişimine bağlı siyasi istikrarsızlık, bir DKA yönetim planına mali kaynak sağlanmasını riske atabilir. Planlama ekibi ve kilit hükümet yetkilileri arasında tesis edilen güven ve işbirliği ortamı gecikmelere maruz kalabilir.



Denizel biyolojik çeşitliliğinin değerinin anlatılması

DKA'ların, fayda üreten bir araç olarak yerel halklar ve paydaşlar tarafından değerinin anlaşılması ve farkındalığın yetersizliği, işlevsel DKA'lar geliştirilmesi bakımından riskler doğurabilir. Yerel halklar arasında deniz kaynaklarının değeriyle ilgili artan farkındalık, DKA yönetiminin ayrılmaz bir parçasıdır. İyi bağlılık, destek ve sahiplenmeyi sağlar, böylece yönetim planının uygulanmasını teşvik eder ve kolaylaştırır.

ÖRNEK OLAY: TUNUS'TA DKA FAYDALARıyla İLGİLİ FARKINDALIK YARATMAK İÇİN YERLİ KADINLARIN DÂHİL EDİLMESİ

Kurulacak olan Cap Négro-Cap Serrat Deniz ve Kıyı Koruma Alanı (DKKA) Tunus'un kuzeyinde, ülkenin en kırsal ve gelişmemiş bölgesinde yer almaktadır. Burada yeni bir koruma alan oluşturmak, yerel nüfusun sürdürülebilir kalkınmasına yönelik ulusal stratejilerin uygulanmasında kullanılacak bir araçtır. WWF, DKA'ların nasıl alternatif geçim kaynakları yaratabileceği ve yerel halkın refahına katkıda bulunabileceği ile ilgili farkındalığı artırmak için Bölgesel Tarımı Geliştirme Komisyonu ile birlikte bir dizi hedef eylem geliştirmiştir. Khorgalia ve Dmaein'den 30'u aşkın kadın, kıyı nüfusunun yarısına olabilecek ekosistem hizmetlerini sürdürmek için yerel denizel biyolojik çeşitliliği korumanın değerine odaklanmış bir dizi atölye çalışmasına katılmıştır. Çoğu yerel gelirler, el sanatları üretimi, yerel ve organik ürünler ve uçucu bitki yağları ile ilaç üretiminde kullanılan aromatik bitkilerin kullanımından kaynaklanmaktadır. Atölye çalışmaları kadınların, gıda ve geçim güvenlikleri ile doğal kaynaklardan elde ettikleri faydalar arasındaki bağı anlamasına yardımcı olmuş, DKA'ların bu faydaları muhafaza etmelerine katkıda bulunacağını vurgulamıştır. Girişim, DKKA'nın kurulmasına destek almayı başarmıştır. Yerel köylerde yaşayan kadınlar şimdi DKA'ları desteklemekte ve DKA'ların doğal kaynakların daha adil ve sürdürülebilir kullanımı için bir itici güç haline gelmesi için çözümleri araştırmaktadır.



**YEREL HALKLAR
BİYOLOJİK ÇEŞİTLİLİĞİ
KORUMANIN DEĞERİNİ
ÖĞRENMIŞTİR**



Elde istakoz sepeti üretimiyle ilgili uygulamalı çalışma, Cap Négro-Cap Serrat DKKA bölgesi kadınları için düzenlenen sürdürülebilir balıkçılık atölyesini de kapsıyordu.



İŞBİRLİĞİ GÜVENİRLİĞİ ARTIRIR

ÖRNEK OLAY: CEZAYİR'DE SUALTI FOTOĞRAFÇILIĞI YARIŞMASI DÜZENLENMESİ

Cezayir'deki Taza Ulusal Parkı, Jijel kıyıları konu alan ilk sualtı fotoğrafçılığı yarışmasını düzenlemiştir. Bu etkinlik, Cezayir'de deniz çevresinin önemini ve güzelliğini yansıtan ilk örneklerden biri olmuştur.

Jijel Kurtarma, İlk Yardım ve Sualtı Etkinlikleri Birliği ile işbirliği içinde yapılan yarışma, bölgede sorumlu dalış uygulamalarını teşvik etmeyi amaçlamıştır. Park, ekoturizmi geliştirmede DKA'ların bir araç olduğunu anlatmak için bu etkinlikten yararlanmış ve yakında kurulacak olan DKA'nın geleceği hakkında yerel paydaşlarla bir diyalog başlatmıştır. Etkinliğin rağbet görmesi ve çekilen fotoğrafların kalitesi, DKA'nın oluşturulmasına verilen yerel desteğin güçlenmesine katkıda bulunmuştur. Birlik şimdi, bölgede sorumlu dalış etkinliklerini teşvik etmektedir. Aynı zamanda, bu ilk etkinliği, her yıl düzenlenen ve turistlerin de katılacağı bir sualtı fotoğrafçılığı yarışmasına dönüştürmüştür. Taza Ulusal Parkı'nın deniz mirasıyla ilgili açık hava bilgi panoları ve sualtı broşürleri yaz döneminde turistlerin hizmetine sunulmaktadır. Girişim, DKA yönetimiyle tüplü dalış operatörleri arasında işbirliği sağlanmasına iyi bir örnektir ve yerel halkla turistlerin bölgede yeni bir DKA kurulmasıyla ilgili algısını değiştirmeye ve DKA personelinin güvenilirliğini artırmaya yardımcı olmuştur.

Taza Ulusal Parkı'nda düzenlenen Sualtı Fotoğrafçılığı Yarışmasının Birincilik Ödülünü bu iskorpit (*Scorpaena scrofa*) fotoğrafıyla Mehdi Hemani ve Mahmoud Sehouane kazanmıştır. Fotoğraf yarışmasının slayt gösterisi aşağıdaki adrestedir: <http://www.youtube.com/watch?v=vLOFlaO8Ym8&feature=related>.



Alınan dersler

- Planlama aşamasında, yönetim planının geliştirilmesine dâhil olacak yeni ortakları hedef alan iletişim etkinliklerine daha fazla öncelik verilmektedir. Geniş halk kesimlerini dışarıda bırakmamak için, sürecin başında bütün hedef kitlesini dâhil eden bir iletişim stratejisi hazırlanmalıdır.
- Farkındalık etkinliklerinin, bir DKA'nın planlama aşamasında başlatılması, planlama ekibinin alanı daha iyi anlamasına, böylelikle kurulacak olan DKA için daha sağlam bir çevre eğitimi programı geliştirmesine yardımcı olmaktadır.
- Sosyal yardım ve çevre planları, DKA'nın hedef kitlesine uygun olmalıdır. Planlama ekibi yenilikçi olmalı ve alışılmışın dışında çözümler düşünebilmelidir.



Tanımlanan zorluklar

- İster kültürel gerekçelerle, ister kıyıda uzak yaşadıkları için olsun, halk genellikle denizel çevreyle doğrudan bir bağ kurmaz. Bu yüzden halkın, denizel biyolojik çeşitliliğini korumanın, insanların refahında hayati önem taşıdığını kavraması için denizle bağ kurmasını sağlamak yaratıcı bir çaba gerektirir.
- Yeni kurulmuş DKA'larda genellikle denizel çevre geçmişi olan ve iletişim becerilerine sahip personel yoktur. Teknik destek ve rehberlik, kilit paydaşlara ulaşmada basit, odaklanmış ve etkin iletişim girişimleri başlatmak açısından çok değerlidir.
- Bir iletişim stratejisi tasarlamak, özellikle yerel halkları yeni bir DKA kurulmasına dâhil etme gereğinin varlığında zor olabilir. Yerel halk, kısa vadeli gereksinimlerine odaklanma eğilimindedir ve yetkililere güvenmez. Bu gibi durumlarda iletişim basit olmalı, halkın endişelerini kapsamlı ve nihai olarak güven oluşturmalıdır.



DKA personelinin yönetim kapasitesinin artırılması

Birçok Akdeniz DKA'sında yöneticiler ve uygulamacılar, yönetim sorunlarını ele alma veya proaktif olarak katılımcı bir planlama süreci başlatma kapasitesine sahip değildir. Güney MedPAN Projesi Kapasite Artırma Programı, DKA yöneticilerinin, STK'ların, akademisyenlerin, uygulamacıların ve ilgili makamlarla kurumların kapasitesini ve becerilerini güçlendirmek için özel olarak tasarlanmıştır. Program, bölgesel ve ulusal eğitim etkinlikleriyle, ilk ihtiyaçlar değerlendirmesinde tanımlanan belirli yönetim zaaflarını ele almak için gerekli araçları ve bilgiyi sağlamıştır.

Ulusal eğitim etkinlikleri, yerel ihtiyaçlara, önceliklere ve yönetim bağlamına uygun şekilde düzenlenmiş ve hem ulusal, hem de DKA düzeyinde uygulayıcıları dâhil etmeye çabalamıştır. Eğitim, bir yönetim planı geliştirmek için gerekenlere odaklanmıştır: Bunlar Uyumuzluk Çözümü, Kolaylaştırma ve Paydaş Katılımı; DKA Zonlama ile Sürdürülebilir Finansman ve DKA İşletme Planlamasıdır. Böylece uygulayıcıların önemli yönetim hedeflerine ulaşma konusunda hızla ilerlemeleri sağlanmıştır.

ÖRNEK OLAY: LIBYA YETKİLİLERİNİN DKA KURMAK İÇİN KAPASİTESİNİN ARTIRILMASI

Libya, Akdeniz kıyı hattının son bakır bölümlerinden birine ev sahipliği yaptığı halde, ilk iki DKA ancak 2011'de kurulabilmiştir. Ancak, son iki yılda Libya'nın geçirdiği kurumsal değişiklikler, bu DKA'ların işlevsel hale gelmelerinde gecikmelere yol açmıştır. Bu bağlamda, gelecekteki deniz koruma çabalarından sorumlu olacak Libya'lı uygulayıcıların kapasitesini artırmak için bir dizi temel eğitim etkinliği geliştirilmiştir. Eğitim atölyeleri, yöneticilerin DKA'ların nasıl işlediği ilgili anlayışını geliştirmek ve DKA planlaması için ilk adımların uygulanmasını desteklemek üzere tasarlanmıştır.

Genel Çevre İşleri Kurumu ve Deniz Biyolojisi Araştırma Merkezi temsilcileri ile üniversite araştırmacıları ve Sahil Güvenlik, DKA yönetimi ile ilgili bir başlangıç eğitim çalışması için bir araya gelmişlerdir. Dört günlük bu yoğun atölye çalışmasında katılımcılar, denizel biyolojik çeşitlilik ve ekosistem hizmetlerine yönelik tehditler, yasal çerçeveler, DKA hedefleri, faydaları ve kısıtları, yer seçimi ölçütleri, yönetim planı geliştirme sürecinde kapasite ve paydaş katılımının sağlanması ile ilgili temel bilgiler edinmişlerdir.

Her zamanki gibi örgün eğitim, saha etkinlikleriyle tamamlanmıştır. Örneğin, Ayn el Gazal DKA'da bir hafta süreyle araştırma yapma görevi, sualtı örnekleme ve izleme tekniklerinde hizmet içi eğitim verme olanağı sağlamıştır.



SEÇİLMİŞ KATILIMCILARA HEDEFLenen EĞİTİMLER VERİLMİŞTİR

- Deniz CBS
- DKA tasarımına bilimsel yaklaşım
- Biyolojik çeşitlilik ve sosyoekonomik değerlendirme
- Paydaş katılımı

“Her gün, bir önceki günün çalışmasına yenisini katarak ilerleme kaydettik.”

Dr. Khaled Allam Harhash
Doğa Koruma Sektörü, DKA
Başlangıç Eğitimi Atölye
Çalışmasına başkanlık eden
Mısır Çevre İşleri Dairesi

“DKA'lar Libya için yeni bir kavram. Yeni ve daha iyi bir yola kapı açtık ve önemli bir şey başlattığımızı hissediyoruz.”

Hisham Ghmati
Araştırmalardan Sorumlu
Müdür, Deniz Biyolojisi
Araştırma Merkezi, Tajura/
Trablus, Libya



DOKUZ EĞİTİM ETKİNLİĞİ DÜZENLENDİ

- Ulusal DKA Yasal Çerçevesinin Değerlendirilmesi
- Etkin Yönetim Planları Geliştirilmesi
- Yerin Özelliklerinin Belirlenmesi
- Paydaş Katılımı
- Deniz Zonlama
- Sürdürülebilir Balıkçılık
- İzleme ve Değerlendirme
- İşletme Planlaması
- Uyuşmazlık Çözümü

“Öğrendiğin en değerli bilgi, soruna farklı bir biçimde yaklaşmak, kendi kanaatlerimi ve önceliklerimi değiştirmektir.”

DKA Yönetim planlama atölyesindeki Hırvat katılımcı

Bir Hırvat katılımcının, Eğitim Atölyesinde Deniz Zonlama ile ilgili sunumu.

ÖRNEK OLAY: HIRVATİSTAN'DA DKA YÖNETİMİNİN İYİLEŞTİRİLMESİ İÇİN KADEMELİ PROGRAM

DKA'ların en sık rastlanan açıklarından biri, personelin beceri yönetim kapasitesi eksikliğidir. Bu durum, etkin bir yönetime ve koruma hedeflerine ulaşmada kısıtlayıcı bir etken olarak kabul edilmektedir. WWF, Hırvatistan'da 5 DKA'da (Lastovo Adaları ve Telašćica Doğa Parkları ile Mljet, Kornati ve Brijuni Ulusal Parkları) personelin beceri kapasitesini artırmak için STK'lar Birliği Sunce ile birlikte ve DKA yetkilileri, Devlet Doğa Koruma Enstitüsü, Çevre ve Doğa Koruma Bakanlığı ve İl yetkililerinin ortaklığıyla bir dizi kapasite artırıcı etkinlik geliştirmiştir. Güney MedPAN Projesi boyunca, eğitim etkinlikleriyle saha çalışmalarını kapsayan kademeli bir program uygulanmıştır.

Eğitim etkinliklerini, edinilen becerilerin 5 DKA'nın yönetim planlamasına uygulanması izlemiştir. Bu da personelin, her DKA'nın planlama sürecinde paydaşları dâhil ederek katılımcı bir yaklaşımla sağlam bir yönetim çerçevesi oluşturmasına yardımcı olmuştur. İstişare, açık diyalog, müzakere ve uyuşmazlık çözümü, yerel halkın DKA amaçlarını benimsemesi ve onaylamasını sağlamada kilit rol oynamıştır. Ayrıca, etkinlikler DKA personelinin kurum için izleme programlarına başlamasına DKA'lar için işletme planları hazırlamasına olanak tanımıştır.



Alınan dersler

- Kapasite artırma eğitim atölyeleri, problem çözme alıştırmaları, istişare ve müzakere denemeleri içerecek şekilde tasarlanmalı ve sistematik planlama için uzun vadeli vizyon geliştirmelidir. Böylelikle ekipler, katılımcı yönetim planları geliştirme sürecine liderlik etmelerini sağlayacak becerileri edinebilir.
- Kapasite artırma programları, hedef kitleye özgü, ülkeden ülkeye değişen ihtiyaçlarına göre hazırlanmalıdır. Katılımcıların farklı geçmişlerle becerilere sahip olduğunu, DKA gelişiminin bulunduğu düzeyi göz önünde bulundurmak önemlidir.
- Eğitim programının içeriği, coğrafyaya özgü örnek olaylar ve örnek gösterilen yönetim yaklaşımları da dâhil olmak üzere Akdeniz'in özelliklerine uygun olduğu takdirde daha iyi kavranmaktadır. Ancak, fiili veya belgeye dayalı referans noktaları bulunmadığı zaman, daha geniş bir coğrafyadan örnekler tanımlamak gerekebilir.



Tanımlanan zorluklar

- Akdeniz'de, DKA uygulayıcılarının kapasitesine katkı yapabilecek, hem öğretme becerisi, hem de saha deneyimi olan eğitmen açığı bulunmaktadır. Profesyonel eğitmenler, DKA yöneticileri ve uzmanlarla birlikte çalışarak uygulanabilir örnek olay çalışmaları geliştirmelidir.
- Eğitim olanakları, genellikle kapasitelerini artırmakla ilgilenmeyen memurlar tarafından kullanılır. Başarılı bir kapasite artırma programı, kendi kapasitelerini artırmaya, bu kapasiteyi diğer uygulayıcılarla paylaşmaya ve DKA'daki sorumluluklarını yeni bilgi ve becerilerini sahada uygulama niyetiyle şekillendirerek mesleki bir yatırım yapmaya istekli ve ilgili katılımcıların seçilmesine bağlıdır.
- Bir eğitim etkinliğinden sonra, bütün katılımcılar edindikleri bilgileri sahada uygulama fırsatı bulamayabilir. Uygulamaya engel oluşturabilen birtakım dış etkenler vardır. Eğitim programları yeni becerilerin uygulanması ve DKA'ların yönetim kapasitesinin geliştirilmesi için yenilikçi mekanizmalar (eğitim sonrası rehberlik, hizmet içi eğitim, deneyim paylaşımı ve küçük hibeler gibi) sunmalıdır.



Uygulayıcılar arasında bir ağ oluşturulması ve canlı tutulması

Sosyal ağlar, uygulamacılar arasında etkileşim ve iyi uygulamaların değişmesi, yöneticilerin DKA'lardan alınan derslerden faydalanmasına olanak tanır ve kilit yönetim hedeflerine ulaşmada birbirlerini desteklemelerini sağlar. Güney MedPAN Projesi, mevcut Akdeniz DKA ağı MedPAN'ı sürdürecektir ve güçlendirecek olan eğitilmiş uygulayıcılardan oluşan bir ağ kurulmasına olanak tanımıştır.

ÖRNEK OLAY: KAPSAMLI BİR KAPASİTE ARTIRMA PROGRAMI

Kapasite artırma girişimleri, sadece bir eğitim aracı değildir. Eğitim etkinlikleri ve diğer beceri uygulama girişimleri uygulayıcılar arasında etkileşimler, bağlar ve işbirlikleri yaratma ve yönetim zorluklarının üstesinden gelmek için fikir üretme araçlarıdır. Sürdürülebilir turizm planlaması, balıkçılık yönetimi ve diğer konularda bir dizi eğitim atölyesi aracılığıyla 11 ülkeden DKA yöneticileri, belirli DKA eksiklerini tanımlamış ve ele almıştır. Güney MedPAN Projesi Kapasite Artırma Programı bu uygulayıcıların toplanabileceği ve ortak sorunlara çözümler tartışırken yeni beceriler edinebileceği bir platform oluşturmuştur.

“Uzman görüşleriyle, Akdeniz ve ötesindeki DKA'lardan alınan dersleri paylaşmak, bir bütün olarak ağın kapasitesini artırmada etkin bir yöntemdir.”

Anne Walton, NOAA
Uluslararası DKA Kapasite Artırma Programı, Program Direktörü

Güney MedPAN Projesi Kapasite Artırma Programı eğitim atölyelerinin tamamlayıcısı olarak hedeflenmiş eylemler geliştirilmiştir

Uzmanlar Veri tabanı

Bilim, yönetim ve finansman da dâhil olmak üzere DKA işletmesinin çeşitli konularında yöneticileri destekleyebilecek uzmanların iletişim bilgilerini içeren bir Uzmanlar Veri Tabanı geliştirilmiştir. Veri tabanı profesyonel uygulayıcılarla DKA'lar arasında bağ kurmakta, işbirliği ve ağ kurmada dolaysız bir mekanizmaya olanak sağlamaktadır.

Uzman ziyaretleri

Yöneticilerin karşı karşıya kaldığı zorlukların üstesinden gelmenin en iyi yollarından biri, diğer deneyimli yöneticiler, bilim insanları ve STK'lardan tavsiyeler almaktır. Güney MedPAN Projesi, uzmanlarla belirli konularda desteğe gereksinim duyan DKA yöneticileri arasında erişimi kolaylaştırmıştır (örneğin, Cabrera Ulusal Parkı'nın yöneticileri, turizm planlaması üzerinde çalışmak için Türkiye'de Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü personelini ziyaret etmişlerdir). Bu yaklaşım, bölgedeki uygulayıcılar arasındaki işbirliğini geliştirerek, yönetimdeki eksikleri en iyi şekilde çözecek yolları bulmalarını sağlamıştır.



İnternet Portalı

Etkileşimli (interaktif) öğrenme ağ kurma araçlarını barındıracak bir İnternet Portalı geliştirilmektedir. Bu, dünyada DKA yönetimlerine sunulmuş ilk kapasite artırma portalıdır. Portal, uygulayıcılar için ağ kurmak, bilgi paylaşmak ve öğrenme olanakları ile etkileşimli eğitim materyallerinin yanı sıra Akdeniz DKA'larının fotoğraf ve video arşivlerine erişim olanağı sağlayacak bir forum olacaktır.

Küçük başış programı

Kapasite artırma eğitiminde elde edilen becerilerin uygulanması için bağımsız DKA'lara veya ulusal DKA ağlarına küçük hibeler tahsis edilmiştir. Küçük hibeler, özellikle DKA'larda mevcut bilgi açıklarını (örneğin, Arnavutluk'taki Karaburun-Sazan DKA'sında balıkçılık filosu ve balıkçılık araçlarıyla ilgili bir değerlendirme yapılmıştır) kapamak üzere tasarlanmıştır. Bu program, yönetim hedeflerini tanımlamada kilit role sahip, artan DKA durum değerlendirmesi çalışmalarına önemli ölçüde katkıda bulunmuştur.

BİRLİKTE ÇALIŞMAK ORTAK SORUNLARI ÇÖZEBİLİR

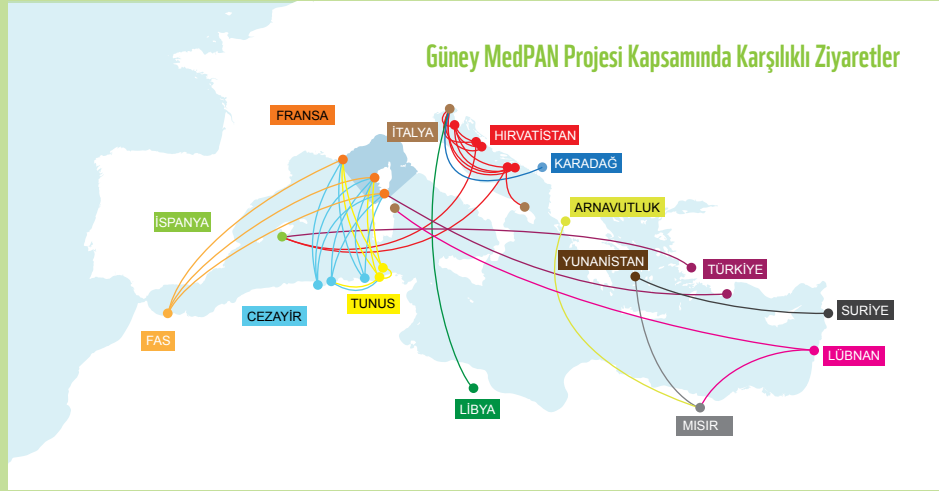
Akdeniz ağı DKA ülkeleri arasında karşılıklı işbirliği ziyaretleri gerçekleştirir.

“İnsan İtalya, Fransa veya ABD'den gelenlerle tanışınca başka türlü düşünmeye başlıyor. Sorunlarımız benzersiz değil. Diğer DKA'larda da insanlar aynı konularla, aynı sorunlarla uğraşıyor ve bir şekilde çözüyor. İşin içinden çıkmamanın bir yolu var.”

Sandro Dujmovic
Brijuni Ulusal
Parkı Genel Müdürü

ÖRNEK OLAY: EN İYİ UYGULAMALARIN PAYLAŞILMASI

Güney MedPAN Projesi Kapasite Artırma Programı, Akdeniz DKA'larında paydaşların ağ kurmasını kolaylaştırmak için farklı ülkelerden yöneticiler, balıkçılar ve dalış operatörleri arasında karşılıklı ziyaretleri desteklemiştir. Oturmuş ortak yönetim yaklaşımları ve yönetim planlarına sahip rehber DKA'lar, iç çatışmaları olan (örneğin, paydaş muhalefetiyle karşılanan doğal kaynak kullanımına kapalı alanların belirlenmesi) veya hâlâ yönetim planlarını geliştirmekte olan DKA'lara ev sahipliği yapmıştır. Ziyaretler DKA'lar arasında, yönetim planı geliştirme ve izleme gibi etkinliklerde işbirliğini resmiyete döken bazı anlaşmalarla sonuçlanmıştır. Bu türden işbirliği Akdeniz DKA ağını güçlendirmekte ve DKA etkinliklerine paydaş desteğini garanti altına almaktadır.



Yakın bir zamanda oluşturulmuş Lastova Adaları Doğa Parkı (Hırvatistan)'ndan balıkçılar Torre Guaceto Deniz Rezervi (İtalya)'ni ziyaret etmiştir. Torre Guaceto, DKA yetkilileriyle yerel balıkçılar (22 km²'lik alanın kabaca onda biri doğal kaynak kullanımına kapalı alandır, geri kalanıysa sadece seçilmiş araçlarla balıkçılığa açıktır) arasında bir ortak yönetim yaklaşımı geliştirmeyi başarmıştır. Bu yaklaşım balıkçılara yüksek gelirler kazandırırken DKA'nın koruma hedeflerini karşılamasını sağlamıştır. İtalyan balıkçılar, korunan zonlar ve balıkçılık alanları oluşturulmasından nasıl yararlandıklarını paylaşmışlardır. Bu paylaşım, Hırvat balıkçıların, Lastovo için yeni zonlama planını desteklemelerinde kilit rol oynamıştır.



Alınan dersler

- Karşılıklı ziyaretlere katılacak kişiler dikkatle seçilmelidir. İdeal olarak, DKA'ları ziyaret eden katılımcılar (a) topluluk liderleri, (b) öğrenmeye kararlı, (c) deneyimlerini kendi ülkesindeki meslektaşlarıyla paylaşmaya istekli, (d) neden davet edildiklerini açıkça anlamış ve (e) iade-i ziyaretin planlanmasına etkin olarak katılmaya hazır olmalıdır.
- Bir uygulayıcının tek başına bir ağa dâhil olması, meslektaşlarının deneyimlerinden yararlanacağı, farklı ülkelerden bilim insanları ve uzmanlarla bağ kuracağı anlamına gelmektedir. Bu da nihayetinde, aşağıdan yukarıya yaklaşımı destekleyerek, ulusal politika süreçlerini ve yerel düzeyde kaynak yönetimini etkileyebilen çevre koruma elçileri oluşmasını sağlamaktadır.
- Kapasite artırma olanakları, tekil girişimlerden daha uzun ömürlü işbirliklerine fırsat tanımaktadır. Örneğin, ziyaret eden ve ev sahipliği yapan DKA'lar arasında uzun vadeli işbirliklerinin kurulmasını teşvik etmek, kilit karar vericilerin bu değişime katılımını garantilemektedir. Yine, eğitim atölyelerini izleyen girişimler, DKA yöneticileri, teknik uzmanlar ve bilim insanları arasındaki bağları genişletmek üzere planlanmalıdır.



Tanımlanan zorluklar

- DKA'lar genellikle önceden var olan sorumlulukların altında ezilmekte, özellikle yaz aylarında gerçekleşen karşılıklı ziyaretlere kısıtlı zaman ayıramaktadır. Karşılıklı ziyaretler, en az dört ay önceden planlanmalıdır.
- Küçük organizasyonlarda, etkin küçük hibe projelerinin tasarlanması ve uygulanması zorlayıcı olabilir. DKA'lar arasında dışarıdan teknik destek, uzman ziyaretleri veya eşleştirme programları, organizasyonları öğrenme sürecinde destekler.
- Veri tabanlarıyla internet portallarının oluşturulması ve sürdürülmesi zahmetli bir iştir. Aynı zamanda, sürekli güncel tutmak ve kullanıcılar arasında yayılmasını sağlamak da uzun vadeli bağlılık gerektirir.



2.2 Durum Değerlendirmesi

- Durum değerlendirmesine yerel halkın dâhil edilmesi
- Yasal ve kurumsal çerçevelerin değerlendirilmesi
- Biyolojik çeşitliliğe değer biçilmesi ve ekosistem hizmetlerinin değerinin anlaşılması
- Finansal sürdürülebilirliğin değerlendirilmesi



Durum değerlendirmesine yerel halkın dâhil edilmesi

Yerel paydaşların dâhil edilmesi, değerlendirilen alanın karmaşık yapısını tam olarak anlamak için gereklidir. Yerel halk, özellikle de kaynak kullanıcıları (örneğin, dalgıçlar, balıkçılar) kendi çevreleriyle ilgiliengin bir bilgi dağarcığına sahiptir. Bu yüzden, bilimsel çalışmaların yerel bilgiyle desteklenmesi önerilmektedir. Bu özellikle insani ve mali kaynakların, kapsamlı bilimsel değerlendirmeler yapılmasına olanak tanımadığı durumlarda kullanışlıdır.



“Yönetim etkinliklerinin geliştirilmesi ve DKA Zonlama Planlarının tasarlanmasında, Kaş-Kekova’da yaklaşık 10 yıldır yürütülen bilimsel araştırmanın sonuçları temel alınacaktır. Bu yerel paydaşların desteğini almada kilit rol oynayacaktır.”

Umud Tural
Yerel Proje Koordinatörü
WWF-Türkiye

ÖRNEK OLAY: TÜRKİYE’DE KAŞ-KEKOVA ÖÇKB’DE YEREL BİLGİYLE BİLİMSEL DEĞERLENDİRMENİN BÜTÜNLEŞTİRİLMESİ

WWF-Türkiye ve Boğaziçi Üniversitesi 2002 yılından bu yana Likya Sahilinin kıyı suları boyunca bir deniz araştırması yürütmektedir. Sualtı araştırma ekibi, Boğaziçi Üniversitesi araştırma ekibinin eşgüdümünde 81 dalgıçtan oluşmakta ve yedi farklı üniversiteden bilim insanları, yüksek lisans öğrencileri, gönüllüler, dalış kulübü üyelerini kapsamaktadır. Uzun vadede düzenli olarak yapılan değerlendirmeler, DKA’nın özelliklerini belirlemeye yönelik, tehdit altındaki türlerin mevcut durumu ve dağılımı, önemli habitatlar ve kilit taşı türler de dâhil olmak üzere önemli ölçüde veri toplanmasını sağlamıştır. Ancak bilimsel değerlendirme tek başına, Akdeniz foku *Monachus monachus*, deniz kaplumbağası *Caretta caretta* ve tırtak (adi yunus) *Delphinus delphis* benzeri yunuslar gibi yüksek ekolojik değere sahip ve bölgede yaygın, uzak mesafe alan hareketli türleri kayda geçirememiştir.

Planlama ekibi bu ilave bilgiyi ancak, alan özelliklerini belirleme sürecine dâhil olan yerel topluluk üyelerinden elde edebilmiştir. Bunu, yerel yetkilileri temsil eden bireyler, STK’lar ve balıkçılar, dalış kulüpleri ile tekne ve otel sahipleri ile operatörleriyle yapılan görüşmeler aracılığıyla başarmıştır. Bu süreç aynı zamanda ticari türler, önemli yuva ve beslenme alanlarıyla ilgili önemli bilgilerin de altını çizmiş, kilit biyolojik çeşitlilik özelliklerinin dağılım haritalarını daha iyi tanımlamıştır. Dahası, planlama ekibiyle paydaşlar arasında gelişen güven iklimi, bilgilerinin kayda geçirilmesini, endişe ve fikirlerinin ele alınmasını kolaylaştırıcı bir etken olmuştur.



Alınan dersler

- Yerel bilgi ve paydaşlarla bilim insanları arasında beceri aktarımı, DKA özelliklerinin daha kapsamlı belirlenmesini sağlamaktadır.
- Bilimsel verileri yerel halka basit bir şekilde açıklamak, daha sonra gerçekleşecek DKA planlama sürecine katılmalarını sağlamak ve topluluk içinde güvenilirlik kazanmak bakımından önemlidir.
- Bağıllık, topluluk üyelerine güç vermekte, DKA’nın gelişmesinde ve uzun vadeli başarısındaki paylarını artırmaktadır.



Tanımlanan zorluklar

- Yapılandırılmamış görüşmeler, çoğu kez yerel halkı etkileyen gündelik sorunlar hakkında hızla ateşlenen ve yönetilmesi güç hale gelen açık tartışmalara yol açmaktadır. Buna rağmen, enformel atmosfer gerçek sorunların anlaşılmasına yardımcı olabileceğinden planlama ekibi, süreçle ilgili açık, uzun vadeli bir vizyona sahip olmalı, sabretmeli ve dinlemelidir.
- Katılımcı planlama kavramı, yerel topluluklar için oldukça yenidir. Kendi katılımlarının önemli olmadığını düşündüklerinden toplantılara dâhil olmaya teşvik edilmeleri zor olabilir. Süreci açıklamak, kendilerini bilgilerini paylaşacak ve fikirlerini seslendirecek kadar rahat hissetmelerini sağlamak için zaman ve sabır gerekmektedir.



Yasal ve kurumsal çerçevelerin değerlendirilmesi

DKA uygulamasıyla ilgili deneyimlerin kısıtlı olduğu ülkelerde, DKA'larla ilgili bütün ulusal, bölgesel ve yerel yasalarla mevzuatı açıkça anlamak hayati önem taşımaktadır. Bu bilgi, yönetim planı geliştirmenin çerçevesini oluşturmaktadır. Başlangıç değerlendirmesi yapmak, yasal ve/veya kurumsal çerçeveye ilgili boşlukları ve belirsizlikleri ortaya çıkarmanın yanı sıra yasal sistemin genişlemesini beklerken sorunların üstesinden gelmeyi sağlayacak mevcut olanakların tanımlanmasını sağlar.

ÖRNEK OLAY: TÜRKİYE'DE KAŞ-KEKOVA ÖÇKB'DE ULUSAL YASAL VE KURUMSAL ÇERÇEVENİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Türkiye'deki DKA sistemi, Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü (TVKGM)'nin sorumluluğu altındaki on beş Özel Çevre Koruma Bölgesi (ÖÇKB)'ni kapsamaktadır. Türkiye, denizel biyolojik çeşitliliğini korumak için DKA'lar kurmakta etkin davrandığı halde, Kaş-Kekova ÖÇKB'deki projenin başlangıcında (2008) deniz üzerindeki insan etkilerini ele almak üzere bir yönetim planı tasarlanmamıştır. Türkiye'deki yasalar bütün deniz etkinliklerinin tek yönetim planı altında ele alınmasına izin vermemektedir. Sonuç olarak, Kaş-Kekova yönetim planının geliştirilmesi birtakım yasa ve yönetmeliği (Bölgeleme Yasası, Çevre Yasası, Su Ürünleri Yönetmeliği, Kültürel ve Doğal Mirasın Korunması Yasası) göz önünde bulundurmaya gerektirmiştir.

Sonuç olarak, Kaş-Kekova ÖÇKB'deki DKA planlama ekibi, yönetim planının geliştirilmesinde kolay anlaşılır bir çerçeve oluşturmak için öncelikle yasalar, kurumlar ve yönetmeliklerle ilgili bir değerlendirme yapmaya karar vermiştir. Bu değerlendirme, her etkinlik (örneğin, balık stokları, dalış) için bazı yasa ve yönetmeliklerin göz önünde bulundurulması gereken Kaş-Kekova yönetim planının geliştirilmesi sürecinde bilgilendirmelerini sağlamıştır.



**MEVCUT YASALAR
DKA ÇERÇEVESİNE
KAYNAŞTIRILMIŞTIR**

Türkiye'deki DKA'larda yasa ve yönetmeliklerin gözden geçirilmesinde dikkate alınan unsurlar

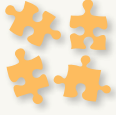
- 1 ÖÇK'ların ilan edilmesi ile ilgili ulusal mevzuat ve uluslararası sözleşmeler
- 2 Kaş-Kekova ÖÇKB'de tanımlanan etkilerin ve insan etkinliklerinin (balıkçılık, turizm, kentsel gelişim, tarım, liman ve deniz trafiği, su ürünleri, su ve atık arıtma dâhil) yönetimi, gözetimi ve yürütmesi ile ilgili yasa, kurum ve yönetmelik hükümleri
- 3 Koruma, yönetim ve ÖÇKB'lerin kullanımıyla ilgili rakip olan ve örtüşen yetki alanları ve sorumluluklar
- 4 Yönetim planının (zonlama ve yönetmelikler, personel, diğer yetkililerle işbirliği, uygulama, fonlama, eğitim, araştırma ve izleme dâhil) onaylanması ve uygulanması için gerekli yasal araçlar
- 5 Balıkçılık (profesyonel ve rekreasyonel amaçlı), dalış operatörleri ve kiralık tekneler için izin ve imtiyazların yasal usulleri
- 6 Ulusal, bölgesel ve yerel yetkililer arasında eşgüdüm mekanizmaları
- 7 Bölge için uzun vadeli gelişme planları (turizm, tarım, altyapı ve yollar dâhil)

Değerlendirmenin sonuçları, balıkçılık, dalış ve tekne turları gibi denizde yapılan insan etkinliklerini düzenlemek için gerekli, yasal olarak bağlayıcı farklı araçları tanımlamakta kullanılmıştır. Bu düzenlemeler WWF-Türkiye'nin yerel ve ulusal paydaşlara danışarak hazırladığı yönetim planına dâhil edilmiştir. Son olarak, TVKGM hazırlanan belgeyi onaylamış ve düzenleyici kararname ve talimatlar çıkarma sürecine önderlik etmiştir.



Alınan dersler

- Yasal çerçeve değerlendirmeleri, konuda deneyimi olan bir profesyonel tarafından yapılmalıdır. Değerlendirmeler, DKA yönetim personeliyle işbirliği içinde yapılmalıdır.
- DKA'lara uygun yasal düzenleme açığını kapatmak, yerel etkinlikleri düzenlemek için alternatif çözümler tanımlanmalıdır (örneğin, yerel balıkçılık izinleri, dalış mesleki ahlak kuralları)
- Geçmiş deneyimler, DKA düzeyindeki yönetim çözümlerinin, ulusal düzeyde yasaların gözden geçirilmesini ve idarenin yeniden yapılanmasını etkileyebileceğini göstermektedir.



Tanımlanan zorluklar

- Derinlemesine bir değerlendirmenin tamamlanması altı ila on iki ay sürebilir, ancak buna gözden geçirmeler ve bilgi eksiklerinin giderilmesi için gerekli eylemler dâhil değildir. Bu etkinliğin iş planı ve bütçeye dâhil edilmesi önemlidir. Doğru bilgiye sahip kişilerin tespiti, onlarla görüşülmesi, bütün önerilerin anlaşılması ve gerekli belgelerin toplanması için zaman gereklidir.
- Yasal veya kurumsal sorunlara acil çözümler, çoğu kez zamanında bulunamamaktadır. Bu, yerel paydaşların kabul ettiği bazı yönetim stratejilerinin uygulanmasına engel olmamalıdır.
- Genellikle, DKA planlama ekibi yasal konularda uzmanlığı yetersizdir ve yeni düzenlemeler geliştirirken olası sonuçları ve kısıtları öngöremez. Ulusal mevzuat gözden geçirilirken, kıyı ve deniz etkinlikleri için yeni deniz düzenlemeleri çıkarılırken planlama ekibinin çalışması bir hukuk uzmanınca desteklenmelidir.

Türkiye'de deniz politikası, izleme ve uygulamadan sorumlu yetkililerin temsilcileriyle bir danışma toplantısına rehberlik eden hukuk uzmanı





Biyolojik çeşitliliğe değer biçilmesi ve ekosistem hizmetlerinin değerinin anlaşılması

Deniz ekosistemlerinin durumunun değerlendirilmesi, yönetim planlama sürecinde bilgilenme açısından gereklidir. Ancak, fon veya kapasite yetersizliği, bilimsel değerlendirme yapmaya çalışan yöneticilere genellikle engel oluşturmaktadır. Buna karşılık, DKA'larda yürütülen özel ve kuramsal bilimsel araştırmalar, çoğu kez yöneticilerin ihtiyaçlarıyla çok az ilgilidir veya hiç ilgili değildir. Temel veri toplama işi, yöneticilerin sağlıklı yönetim kararları vermesine olanak tanıyacak şekilde yönetim sorunlarına ve tehditlere odaklanmalıdır.

ÖRNEK OLAY: CEZAYİR'DE TAZA ULUSAL PARKI'NDA KURULACAK OLAN DKA'NIN BİYOLOJİK ÇEŞİTLİLİK VE SOSYOEKONOMİK ÖZELLİKLERİNİN BELİRLENMESİ

Taza Ulusal Parkı'nın bitişiğindeki deniz alanı, yüksek tür çeşitliliği ve Akdeniz ekosistemi için önemli habitatlara ev sahipliği yapmasıyla ün kazanmıştır. Park, bu alanı DKA'ya dönüştürme sürecindedir ve işe Cezayir'in Ulusal Park Yönetim Planı geliştirme mevzuatını izleyerek başlamıştır. Mevzuat, bölgenin biyolojik çeşitlilik değerleriyle ilgili bir ön inceleme yapılmasını gerektirmektedir. Cezayir'in Ulusal Park personeli güçlü bir karasal geçmişe sahip olduğundan ve denizel biyolojik çeşitlilik değerlendirmeleri yapmada deneyimli olmadığından, Taza Ulusal Parkı'ndaki ekip, denizle ilgili deneyim eksikliğini, üç ulusal üniversite ve iki uluslararası araştırmacıyla kurduğu işbirliği sayesinde kapatmıştır.



BİLİM İNSANLARIYLA DKA YÖNETİCİLERİ ARASINDA DİYALOG KURULMUŞTUR

Güney MedPAN Projesi'ne dâhil 9 DKA'da yürütülen özel çalışmalar hakkında daha fazla bilgi için www.panda.org/msp – adresini ziyaret ediniz.

Üç yıllık işbirliği aşağıdaki veri kümeleriyle sonuçlanmıştır:

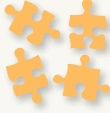
- 1 Habitatlar ve endişe konusu türlerin durumu ve dağılımı**
 - Deniz Çayırları
 - Mercan oluşturan habitatlar
 - Kıyı bitki örtüsü
 - Deniz kuşları
 - Yalıtılmış ekosistem
- 2 Balıkçılık sektörünün sosyoekonomik durumu**
 - balıkçı profilleri
 - algılanan tehditler
 - kaynaklara bağımlılık
 - teçhizat ve yöntem sınıflandırmaları
 - balıkçılık alanları
 - ticari türler
- 3 Turist mevsiminde kumsal denetim sıklığı**
- 4 Turist mevsiminde denize dökülen ana nehirlerin fiziko-kimyasal su kalitesi**

Veriler bir CBS veri tabanında toplanmış ve olumsuz etkilerle biyolojik çeşitlilik dağılımını tanımlamak için tematik haritalar çıkarılmıştır. Bu bilgi, daha sonra paydaşlara danışılarak, kurulacak olan DKA'ların yönetmelik ve zonlama planlarının tasarlanmasında kullanılmıştır.



Alınan dersler

- Maliyet ve zaman açısından etkin olması için, biyolojik çeşitlilik ve sosyoekonomik özelliklerin belirlenmesi süreci, DKA'nın deniz kaynaklarıyla ilgili belirli yönetim sorunlarına ve tehditlerine uygun ve bunlara odaklanmış olmalıdır.
- Planlama sürecinin veri toplama aşaması, üniversiteler ve dışarıdan gelen uzmanlarla uzun vadeli işbirliği yapmak için çok iyi bir fırsattır. Bu ilk çalışma, sürmekte olan düzenli izleme çalışmalarına destek vermeyi önerebilecek araştırma gruplarının ilgisini çekebilir.
- DKA'lar ağı bünyesinde çalışan planlama ekipleri çeşitli disiplinlerden uluslararası uzmanlara erişebilir ve onlardan yararlanabilir.



Tanımlanan zorluklar

- DKA tasarımı genellikle, değerlendirme kolaylığı yüzünden bentik topluluklara göre yapılır. Görsel balık sayımı, sosyoekonomik değerlendirme ve turizm taşıma kapasitesi gibi alanlarda uzmanlık eksikliği yaygındır.
- Teknik ve finansal kısıtlar, yöneticilerin kapsamlı değerlendirmeler organize etmesini güçleştirmektedir. Böyle durumlarda, planlama süreci geciktirilmemelidir çünkü yönetim kararları elde edilmiş en iyi bilimsel verilere ve yerel bilgiye göre verilebilir. Uyarlanabilir yönetim, yöneticilerin yönetim planlarını yeni bilgilere göre gözden geçirip güncellemesine olanak tanır.
- Ulusal üniversiteler, deniz koruması ve yönetimiyle ilgili konularda DKA yöneticilerini destekleyecek kapasiteye sahip olmayabilir. Uluslararası bilim insanlarıyla yapılacak işbirlikleri, ulusal kapasitenin güçlendirilmesini ve tamamlayıcı izleme ve araştırma çalışmalarının yürütülmesini sağlayacak önemli eğitim olanakları sağlamaktadır.

Tırtak (Delphinus delphis)
Latin name should be written in
italic Taza Ulusal Parkı alanında
yaygındır.





Finansal sürdürülebilirliğin değerlendirilmesi

Finansman, dünyadaki çoğu deniz koruma alanı için kısıtlayıcı bir etkidir. Etkin yönetim planlarının geliştirilmesi ve sürekli, uzun vadeli bir fon kaynağı için en uygun ve çeşitlendirilmiş mekanizmaların tanımlanması, her DKA'nın başarısı için zorunludur.

ÖRNEK OLAY: TUNUS DKA SİSTEMİ İÇİN SÜRDÜRÜLEBİLİR FİNANSMAN MEKANİZMALARI

Diğer Akdeniz ülkelerinde olduğu gibi, Tunus'ta DKA'ların kurulması, yönetilmesi ve uygulanmasını düzenleyecek yeterli bir yasal ve kurumsal çerçevenin bulunmaması, etkin uygulamaları aksattır. Dahası, mevcut DKA sistemi, devamlılığını sağlaması için gerekli mali kaynakların yetersizliğinden sıkıntı çekmektedir. Kuzey Afrika, Akdeniz bölgesinde ulusal hükümet bütçelerinden korunan alanlara ayrılan payın en düşük olduğu yerdir ve yatırımların bölgesel ortalaması 24 \$/ha iken bu bölgede 1 \$/ha'dır. Şimdiye kadar, DKA düzeyinde uygulanan etkinlikler (bilimsel değerlendirme, paydaş katılımı, farkındalık yaratma ve eğitim) büyük ölçüde yabancı fonlarla finanse edilmiştir.

2010'da WWF ile Kıyı Koruma ve Yönetim Ajansı (Agence de Protection et d'Aménagement du Littoral-APAL), Tunus DKA'ları için olası fonlama mekanizmalarını tanımlamaya yönelik bir yapılabirlik çalışması başlatmıştır.

Sonuçlar, DKA sisteminin fon ararken ve bulduklarını tahsis ederken daha yenilikçi olması ve farklı alanlara yönelmesi gerektiğini açıkça göstermiştir. Gelir çeşitliliği kavramı, yalnızca mevcut ulusal finans mekanizmalarının değil, dış fon kaynaklarının da çeşitliliğine atıf yapmaktadır.

Derinlemesine bir inceleme, potansiyel sürdürülebilir finansman mekanizmaları ve gelir elde etme mekanizmalarıyla ilgili daha kapsamlı bir resim çıkarmış, bunların avantajlarıyla sınırlarını, Tunus bağlamına uygunluklarını ve farklı finansman mekanizmalarının birbirini nasıl tamamlayacağını ortaya koymuştur.



“Dünyada birkaç korunan alan, kendi kaynaklarıyla kendini finanse etme becerisine sahiptir. Bunlar genellikle alanın ürettiği kaynaklarla birtakım ilave fonları bir arada kullanmaktadır.”

Fadhel Ghariani
IDEATunisia

Tunus DKA'ları için tanımlanan potansiyel finansman mekanizmaları

Kaynakların pazarlanması ve eko-vergiler

- DKA giriş ücretleri
- İmtiyaz ücretleri
- Diğer mekanizmalar:
 - Yolcu gemisi vergileri
 - Otel/kamping vergileri
 - Dinlenme amaçlı avlanma ve balıkçılık vergileri
 - Doğal kaynakların çıkarılmasından doğan haklar ve işletme payları
 - Arazi vergileri
 - Özel sektör yatırımı

Ekosistem hizmetlerinin tanıtılması

- Dalış
- Tekne gezileri
- Balıkçılık turizmi
- Ekoturizm
- Yerel ürünler

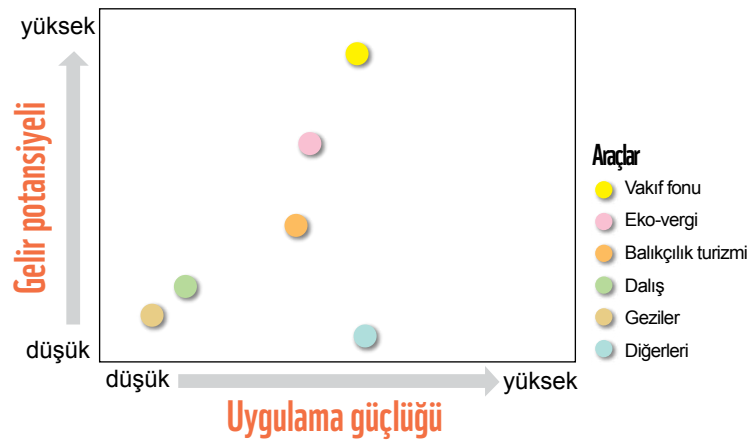
Çevre fonları

- STK'ların yönettiği koruma veya kalkınma projeleri için hibe fonlar
- Parkların yönetimi (örneğin, operasyonel giderler, DKA oluşturulması, ulusal DKA sistemi) için fonlar
- Koruma hibelerinin de dâhil olduğu, alanın kirlilikten arındırılarak yenilenmesi için fonlar

Vakıf fonları

- Bağışlar
- Amortisman fonları
- Döner sermaye

Tunus'ta, uygulama güçlüğü derecesi ve gelir getirme potansiyeline göre potansiyel DKA finansman mekanizmaları. Kaynak: F. Fhariani, IDEATunisia



Tunus'taki mevcut durumu tanımlayan sınırlamalar, DKA'lar için yeni ve uzun vadeli bir fonlama politikasını gerektirmektedir. Eko-vergileştirme veya vakıf fonlarının kullanılması, kaynaklarla yeterli gelir üreterek DKA'ların sürdürülebilirliğini garanti eden finansman araçlarını çeşitlendirebilir. Ancak bu çözümlerin, DKA'nın otopfinansman mekanizmaları ve mevcut ulusal finansman mekanizmalarında yapılacak bir reformla tamamlanması gerekmektedir.

Tunus DKA'ları için sürdürülebilir finans mekanizmaları geliştirme konusunda tüm öneriler

1 Yeni finansman mekanizmalarının keşfedilmesi

- Vakıf fonları takası
- Eko-vergileştirme
- Doğa için borç takası

2 Mevcut mekanizmaların etkinliğinin artırılması

- İmtiyazlar ve kamu-özel sektör ortaklıklarıyla yasal hükümlerin uygulanması
- DKA ortak yönetimi konusunda STK'larla işbirliğinin güçlendirilmesi

3 Yeni bir DKA fonlama politikasının uygulanmasına olanak tanınması

- Kurumsal ve düzenleyici çerçevelerin (örneğin, DKA kanunu uygulamak için gerekli yönetmeliklerin çıkarılması) iyileştirilmesi
- DKA finansmanı ve DKA yöneticilerini, STK'ları ve özel sektörü hedef alan işletme planlaması konularında ulusal kapasitenin güçlendirilmesi

4 Özel sektör yatırımlarını teşvik etmek için pazar araştırmaları, yapılabirlik ve teşvik geliştirme çalışmaları yapılması



Alınan dersler

- DKA finansman mekanizmalarıyla ilgili yapılabirlik çalışmaları, karar vericilerle (örneğin, Turizm, Çevre ve Maliye Bakanlıklarıyla), DKA'ların çevre için mevcut ve yeni geliştirilen finansal araçlarla nasıl bütünleştirilebileceği yolundaki tartışmaları kolaylaştırabilir.
- Yöneticiler, ulusal düzeyde daha sürdürülebilir bir finansal politika uğruna lobi faaliyetleri yürütmek için DKA'lara ayrılacak ilave finansal mekanizmaların potansiyelinin farkında olmalıdır.
- Farklı sektörlerden paydaşların, sürdürülebilir finans mekanizmalarının tanımlanmasına katılması, kapsamlı ve ayrıntılı bir analiz yapmak ve önerilerin gelecekte hayata geçirilmesi için ortaklıklar kurmak bakımından önemlidir.



Tanımlanan zorluklar

- Ulusal DKA sistemlerinin finansal gereksinimleri, çoğu kez gerçek yönetim planlarıyla ilintili olmayan farazi bütçelerle ilişkilendirilmektedir. Yönetim planları, kullanılabilir kaynakların somut değerlendirmesine ve uygulamasıyla ilintili giderlere dayalı olmalıdır. DKA yönetim hedeflerine ulaşmayı engelleyen finansal açıklar, alternatif gelir üretme veya finansman mekanizmalarının uygulanmasından önce tanımlanmalıdır.
- DKA'lar için fon kaynaklarının değerlendirilmesi genellikle fazla kuramsaldır ve bütün potansiyel fon kaynaklarını içermektedir. Belirli bir DKA'da uygulama senaryoları geliştirirken faydaları, sınırlamaları ve farklı mekanizmaların kullanılabilirliğini ortaya koymak, karar vericiler için daha yararlı bilgiler sağlayacaktır.
- DKA finansal planlama kapasitesi çoğu kez sınırlayıcıdır. Gelir üreten mekanizmalarda yenilikçi finansman araçları uygulamak için, DKA yöneticilerini, devlet kurumlarını, STK'ları ve özel sektörü hedef alan özel, kapasite artırıcı programlar geliştirilmelidir.



2.3 Operasyonel Planlama

- DKA hedeflerinin tanımlanması
- Zonlama planının geliştirilmesi
- DKA'lar için iletişim stratejisinin geliştirilmesi
- Eşgüdümlü izleme çalışmalarının geliştirilmesi
- Ölçeği bir DKA'lar ağına büyütme



DKA hedeflerinin tanımlanması

DKA'ların işlevsel ve etkili olabilmesi için belirli yönetim amaç ve hedeflerine sahip olmaları gerekmektedir. Çoğu zaman, yönetim etkinlikleri DKA'nın korumayı amaçladığı kaynakların mevcut durumunda gerçek bir iyileşme olup olmadığını sınımadan geliştirilmekte ve uygulamaya konulmaktadır. Kesin amaç ve hedefler, DKA yöneticilerinin, yönetim çalışmalarını odaklamasına ve uyarlamasına yardımcı olmakta, istenilen sonuçlara ulaşmada kat edilen yolu ölçmelerine olanak tanımaktadır.



ÖNEMLİ BİYOLOJİK ÇEŞİTLİLİK, EKONOMİ VE KÜLTÜR DEĞERLERİNİN TANIMLANMASI

ÖRNEK OLAY: TÜRKİYE'DE, KAŞ-KEKOVA ÖÇKB'DE DKA AMAÇ VE HEDEFLERİNİ GELİŞTİRME SÜRECİ

Kaş-Kekova ÖÇKB'deki planlama ekibi, DKA yönetim planının amaç ve hedeflerine ortak karar vermek için yerel paydaşları sürece dâhil etmiştir. Planlama ekibi, 120'yi aşkın katılımcıyla yapılan kolaylaştırılmış tartışma oturumları aracılığıyla yerel ve ulusal kurumlar ile yerel paydaş gruplarını amaç ve hedeflerin geliştirilmesine dâhil etmiştir. Bu, özellikle hedeflerin belirlenmesinden önce herkesin doğal kaynakları etkileyen sorunlarla uyumsuzlukları daha iyi anlamasını sağlayan birtakım atölye çalışmaları gerektirdiğinden uzunca bir süre almıştır.

İlk adım, Kaş-Kekova'da en fazla koruma gerektiren doğal ve kültürel kaynakların ve süreçlerin kararlaştırılması olmuştur. Araştırmacılardan oluşan bir ekip, uzman olmayanların da tartışmaya katkıda bulunabilmesi için karmaşık bilimsel kavramları açıklamıştır. Grup, hep birlikte bir harita üzerinde önemli biyolojik çeşitlilik ve kültür değerlerini belirlemiş ve DKA'nın temel koruma hedeflerini seçmek üzere öncelik sırasına koymuştur.

En yüksek düzeyde koruma gerektiren doğal ve kültürel kaynaklar

Endişe konusu habitatlar

- Deniz Çayırları
- Önemli habitatlar (mağara, kanyon, sulak alanlar)

Endişe konusu türler/Tehlikedeki türler

- Akdeniz foku (*Monachus monachus*)
- Deniz kaplumbağaları (*Caretta caretta*)
- Yunuslar
- Orfozlar

Özel jeomorfik özellikler

- Likya kıyıları
- Tatlısu kaynakları

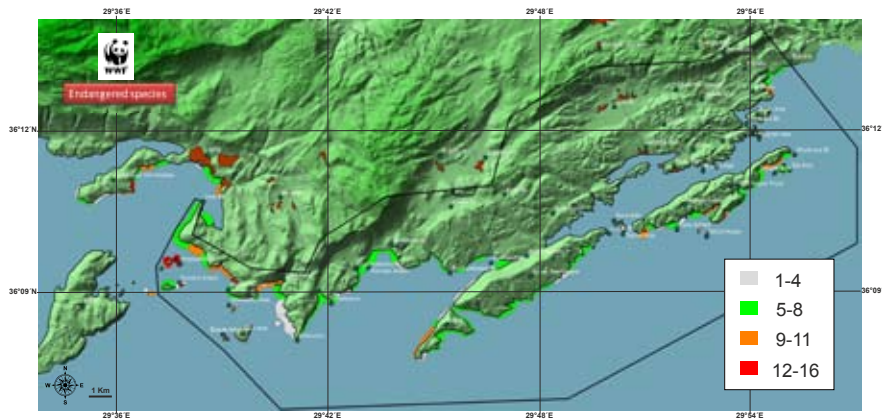
Ekonomik değerler

- Kiralık tekne rotaları
- Dalış yerleri
- Balıkçılık

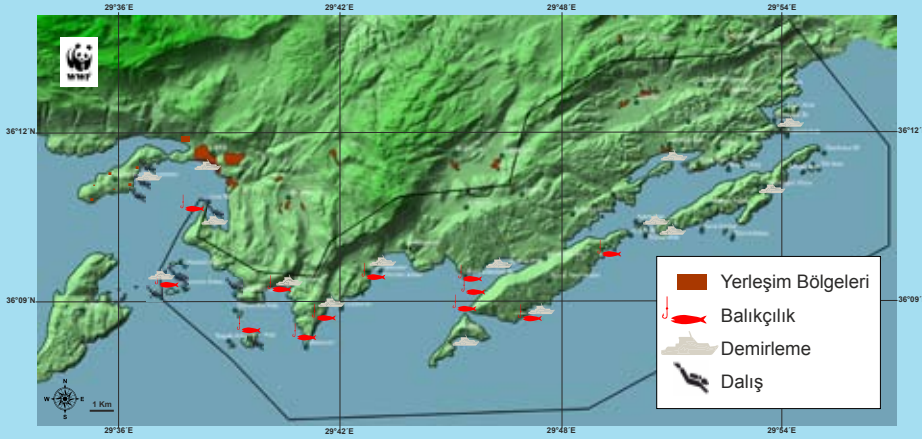
Sosyal/Kültürel/Tarihi Değerler

- Arkeolojik alanlar

Kaş-Kekova ÖÇKB'de biyolojik çeşitlilik sıcak noktalarını (tehlike altındaki türlerin sayısı) gösteren bu harita, atölye çalışmaları sırasında koruma gerektiren deniz kaynaklarını öncelik sırasına koymak için kullanılmıştır.



İkinci adım Kaş-Kekova ÖÇKB üzerindeki belli başlı baskıları, olumsuz etkileri ve gelecekte oluşabilecek tehditleri tanımlamak olmuştur. Bu konular öncelik sırasına koyulmuş ve katılımcılar kolaylaştırılmış tartışma oturumlarıyla bu sorunların nedenlerini ve hedef kaynakların korunmasını nasıl etkilediklerini tanımlamıştır.



Parktaki insan etkileri ve etkilenen kullanıcı grupları tanımlanmıştır

Katılımcılar, bu iki adımın ardından Kaş-Kekova ÖÇKB'nin durumunu daha iyi takdir edebilmiştir. Ancak bu dönemeç geçildikten sonra bütün paydaşlar amaçlar ve hedefler üzerinde fikir birliğine varmış, denizdeki insan etkinliklerine yeni düzenlemeler getirerek DKA'nın ne tür sonuçlara ulaşmasını istediklerini tespit etmişlerdir. Atölye çalışmalarının ardından planlama ekibi, tartışmaların sonuçlarını sentezlemiş ve öncelik sırasına koymuştur (Bkz. Kutu). Daha sonra yapılan izleme planı, bu hedeflere dayandırılmış ve istenen DKA sonuçlarına ulaşma yolundaki ilerlemeyi ölçmek ve değerlendirmek üzere tasarlanmıştır.

AKILLI hedeflerin uygulama örneği Ek-1'de, Hırvatistan Telašćica DKA'sı yönetim planı içinde verilmiştir.

**İYİ BİR HEDEF "AKILLI"
OLMALIDIR:
ÖZEL
ÖLÇÜLEBİLİR
BAŞARILABİLİR
GERÇEKÇİ
ZAMAN SINIRLI**



Alınan dersler

- AKILLI (SMART) hedeflerin tanımlanması, sistematik ve stratejik yönetim planlarının belirlenmesinde en önemli adımdır. AKILLI (SMART) hedefler düzenleme, izleme, işletme ve iletişim de dâhil olmak üzere yönetim planının her unsuru için başarılı planlamanın temel unsurudur.
- Paydaşların deniz çevresini anlamalarına yardımcı olmak ve onları amaç ve hedeflerle ilgili kararlara dâhil etmek, yeni düzenlemelere uymalarını kolaylaştırır.
- İnsan ve/veya finans kaynakları kısıtlı olduğunda, yönetim hedeflerini öncelik sırasına koymak hayati önem taşımaktadır.



Tanımlanan zorluklar

- Amaç ve hedeflerin seçimi uzun ve karmaşık bir süreç olabilir. Güçlü ve istikrarlı katılım sağlamak, özellikle uzun toplantılara katılmaya alışık olmayan paydaşlar bakımından zor olabilir. Bunu üstesinden gelebilmek için planlama ekibi toplantının amaçlarını açıkça anlamalıdır ve dışarıdan bir kolaylaştırıcı görevlendirebilir.
- Bilimsel bilgi sınırlı olduğunda, AKILLI (SMART) hedeflerin belirlenmesi zorlayıcı olabilir. Uyarlanabilir yönetim, yöneticilerin uygulanan yönetim etkinliklerini gözden geçirmesine, yeni bilgiler edinmesine ve DKA hedeflerini yeniden tanımlamasına olanak sağlar.
- Yöneticiler, AKILLI (SMART) hedeflerin, özellikle de habitatlar ve türlerle ilintili olanların tanımlanmasında çoğu kez güçlük çeker. Bu planlama aşamasında destek almak için bağımsız bilim insanları veya üniversitelerle işbirliği kurulmalıdır.



Zonlama planının geliştirilmesi

Denizin zonlanması, belirli kullanımları ve denizdeki insan etkinliklerini düzenlemenin yanı sıra DKA'ların koruma hedeflerinin ele alınması bakımından değerli bir araçtır. Paydaşların ve kullanıcı gruplarının etkin katılımı, kabul gören ve başarılı bir zonlama planının elde edilmesinde hayati önem taşımaktadır.



**İŞE YARAR BİR
ZONLAMA PLANI
OLUŞTURULMASINA
BÜTÜN TARAFLAR
KATILMIŞTIR**

ÖRNEK OLAY: CEZAYİR'DEKİ TAZA ULUSAL PARKI'NDA BİR DANIŞMA SÜRECİYLE DENİZ ZONLAMA PLANI OLUŞTURULMASI

Taza Ulusal Parkı, karasal parkın bitişiğindeki alan için bir deniz zonlama planı oluşturarak Cezayir'de öncü olmuştur. Bunun için park personeli, ulusal üniversitelerden bilim insanlarıyla, yerel balıkçılık şubesiyle ve Sahil Güvenlik tarafından temsil edilen Cezayir balıkçılık yetkilileriyle yakın çalışmalar yapmıştır. Ayrıca, Akdeniz DKA tasarımıyla engin deneyime sahip, kilit danışma toplantılarında kolaylaştırıcı olarak da görev almış bir deniz biyoloğundan destek istemişlerdir.

Taza Ulusal Parkı'nda yerel ekonominin büyük ölçüde elle balıkçılığa dayalı olduğunu göz önünde bulunduran planlama ekibi, hem hassas habitatların korunması, hem de sürdürülebilir kalkınma için belirli alanların oluşturulması için çok kullanımlı bir zonlama taslağı geliştirmek üzere çalışmıştır. Buna rağmen, balıkçılığa kapalı alanlar içeren bir zonlama planı önermenin, işleri ve geçim kaynakları tehlikeye gireceğinden elle balıkçılık yapanların güçlü muhalefetiyle karşılanacağını fark etmişlerdir. Park personeli balıkçılarla uzun bir danışma sürecine girişmiş, onları yapılacak düzenlemeler için aktif olarak çözümler önermeye davet etmiştir. Balıkçılar, sahip oldukları haklar ve DKA kurulduktan sonra avlanacak balık miktarında gerçek artışlar olabileceği konusunda gerekli bütün bilgileri edinmiştir. Park ayrıca, yeni balıkçılık düzenlemelerinden olumsuz yönde etkilenebilecek bölge halkının gelecekte elde edeceği gelirleri artıracak ekoturizmi geliştirmek için paralel bir girişim başlatmıştır.

Cezayir'de çok aşamalı, iki yıllık danışma süreci yürütülmüştür

1 Danışma ve İstişare Komitesi kurulması

- Komite, üç DKA belediyesinden ve kilit temsilcilerden oluşmaktadır (balıkçılar ve balıkçılık yetkilileri, turizm sektörü yetkilileri ve yerel yöneticiler)
- Komite üyeleri bilim insanlarıyla planlama ekibinin farklı ekonomik sektörlerdeki sorunları ve endişeleri daha iyi anlamasına yardımcı olmuştur.

2 Zonlama planının ilk taslağının geliştirilmesi

- Planlama ekibi farklı zonların yerlerini gösteren bir taslak harita hazırlamış ve buralardaki insan etkinlikleri için düzenlemelerle farklı kullanımları belirlemiştir.

3 Müzakere süreci

- Öneri, gözden geçirilmek üzere Danışma ve İstişare Komitesine sunulmuştur
- Uzun ve zorlu tartışmalardan sonra planlama ekibi, ilk öneriyi gözden geçirmek ve genel bir anlaşmaya varmak için müzakereleri kolaylaştırmıştır
- Daha geniş bir kitleden yorumlar almak için, zonlama planının son haline getirilmesinden önce halka açık bir oturum yapılmıştır.

4 Zonlama planının son haline getirilmesi

- Park personeli, yönetim planına dâhil edilecek ve ilgili yetkililere sunulacak nihai zonlama planını ortaya çıkarmak için bütün yorumları ve toplantı sonuçlarını bir araya getirmiştir
- İlk önerideki kaynak kullanımına kapalı alanlar küçültülmüştür
- Kaynak kullanımına kapalı alanlar içindeki kilit ticari türlerin önemli habitatların korunması konusunda geniş mutabakat sağlanmıştır.

Danışma süreci sonunda Taza Ulusal Parkı için önerilen zonlama planı üç zon türünü içermektedir

Çevre zonlar

Özellikleri

- Düşük koruma

İşlevi

- Sürdürülebilir kalkınma

Yüzeyi

- 65.5%
- 6293ha

Kaynak kullanımına kapalı zonlar

Özellikleri

- Yüksek koruma

İşlevi

- Muhafaza
- Yeniden nüfuslandırma

Yüzeyi

- 13.5%
- 1,299ha

Tampon zonlar

Özellikleri

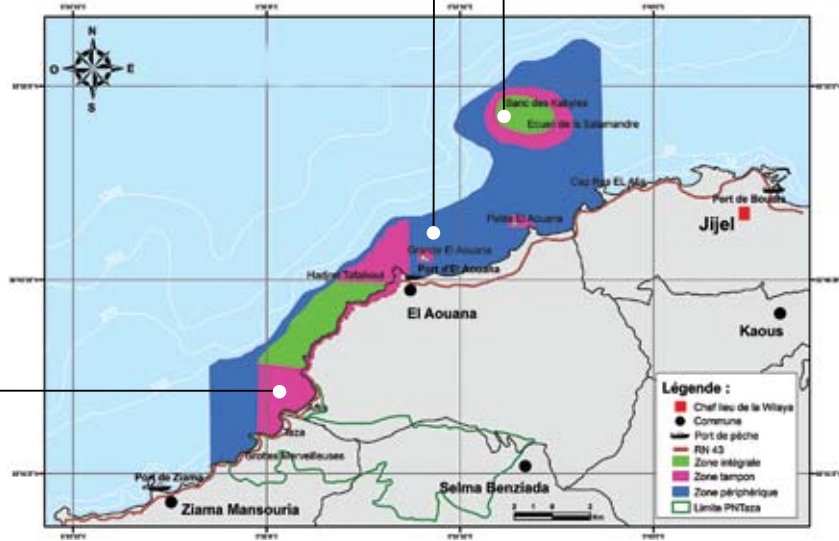
- Özel koruma (küçük adalar ve kilit kıyı alanları)
- Ortalama koruma

İşlevi

- Eğitim ve öğretim
- Kilit kaynakların korunması

Yüzeyi

- 21.0%
- 2,011ha



Alınan dersler

- Zon sınırları açıkça tanımlanmış ve kolay anlaşılır (örneğin, düz çizgiler ve derinlik konturları) olmalıdır, aksi halde uyum ve yaptırım zor olabilir.

- Ulusal mevzuat DKA zonlamasını kapsamadığı takdirde, paydaşlarca kabul edilen düzenlemelerin uygulanmasına ve yürütülmesine başlamak için yerel talimatnameler veya yönetmelikler kullanılabilir.

- Farklı kullanıcı grupları, karşılıklı ihtiyaç ve endişeleri (örneğin, balıkçılara karşı dalış operatörleri) katılımcı bir süreç aracılığıyla daha iyi anlayacaktır. Bu da uyumsuzlukları azaltacaktır.

- Süreci baştan sona sürdürebilmek için planlama ekibinin sabır, saygı, basit iletişim, kararlılık ve dinleme gibi becerilere sahip olması gerekmektedir. Paydaşlarla diyalog, herkesin yararına olacak çözümlere odaklanmalıdır.



Tanımlanan zorluklar

- DKA'ya uyum ve destek, ancak DKA faydalarının (örneğin, balık yoğunluğunda artış) paydaşlar arasında paylaşıldığı zaman ulaşılabilecek bir sürecin sonucudur.

- Zonlama planları hazırlamak için çoğu kez dışarıdan uzmanlar görevlendirilir çünkü DKA yöneticileri katılımcı bir sürecin fazla zor olacağını ve fikir birliğine ulaşmanın mümkün olmadığını düşünür. Ancak güven tesis etmek ve uyumsuzlukları ele almak, gelecekte DKA düzenlemelerinin uygulanacağı sağlam bir zemin hazırlamak için gereklidir.

- Toplum tabanlı yönetim ve/veya paydaş katılımı geleneği olmadığı takdirde, toplum kapasitenin bireysel bilgi ve becerileri geliştirilerek artırılması gerekir.

- Yerel paydaşlarla müzakereler zor olabilir. Planlama ekibi, bilim insanlarının önerilerini dikkate alarak alternatif zonlama çözümlerini tartışmaya hazır olmalıdır.



DKA'lar için iletişim stratejisinin geliştirilmesi

Paydaşların DKA düzenlemeleri hakkında bilgilendirilmesi, sahiplenme ve güven duygusu geliştirilmesi, katılımın artırılması ve davranışların değiştirilmesi için etkin ve sık iletişim gerekmektedir. İyi bir iletişim planı, DKA'nın turistlere, yerel halka ve diğer paydaşlara tanıtılmasında önemlidir ve dolayısıyla uyumu kolaylaştırarak gelir getirecektir.



TANIMLANAN KİLİT GRUPLAR

- DKA yönetim otoriteleri
- Oteller
- Balıkçılar
- Kiralık daire sahipleri
- Lokantalar
- Dalış merkezleri
- Turistler

ÖRNEK OLAY: HIRVATİSTAN'DA LASTOVO ADALARI DOĞA PARKI'NDA DAHA ETKİN İLETİŞİME DOĞRU

Lastovo Adaları Doğa Parkı Hırvatistan'daki en yeni DKA'dır. Park, 2006'da kurulmasından bu yana, deniz çevresinin korunmasındaki rolünün tanıtımına yatırım yapmamıştı. Yerel paydaşların çevre koruma konusunda farkındalığı çok düşüktü ve ziyaretçi giriş ücretlerini, adaların tek parasal değeri olarak görmekteydi.

STK'lar Birliği Sunce, Güney MedPAN Projesi'nin desteğiyle Lastovo Adaları Doğa Parkı'nın iletişim gereksinimlerini incelemiş ve iletişim stratejisi için bir dizi öneri geliştirmiştir. Öneriler park personelince, daha yapılandırılmış etkin bir iletişim planı geliştirmede dayanak olarak kullanılabilir olarak geliştirilmiştir. Sunce Birliği personeli bu incelemeyi yapmalarını sağlayan beceriyi, kapasite artırıcı eğitim etkinlikleri ve rehberlik yoluyla edinmiştir. Etkin bir strateji geliştirmeyi, hedef kitlelerini anlamayı ve DKA hedeflerine uygun gerçekçi etkinlikler geliştirmeyi öğrenmişlerdir.

Kilit hedef grupların tanımlanması ve incelenmesi, iletişim etkinlikleri geliştirmenin temelini oluşturmuştur. Örneğin planlama ekibi, her grubun DKA içindeki rolüne ve fırsatlarına bakarak, mevcut zihniyetini ve hangi mesajlarla araçların DKA yaklaşımını benimsemeye motive edeceğini anlayarak onlara ulaşmanın en iyi yolunu belirlemiştir. İletişim zaman çerçevesi ve bütçesinin geliştirilmesi iletişim stratejisinin bir parçasıdır.

Balıkçıları hedef alan bir iletişim stratejisi örneği

Hedef kimdir?

- Park içinde yaklaşık 45 ticari balıkçı
- Bölgeden hobi balıkçılığı yapan 200-300 kişi (bölge sakini veya değil)

Hedefler

- Sürdürülebilir balıkçılık uygulamaları ve balık rezervinin diğer kullanıcılar (dalgıçlar, halk) için değeri hakkında farkındalık yaratmak
- Kaynak kullanımına kapalı bölgelerden elde edilecek uzun vadeli faydalarla ilgili güven kazanmak
- Yasadışı balıkçılığı durdurmak

Kilit mesajlar

- Kaynak kullanımına kapalı alanlar = balık rezervinin korunması hayal değil, uzun vadeli bir yatırım. Balık popülasyonu büyüyecek, ancak düzenli olarak izlenmesi gerek
- Düzenlemelere saygı gösterin
- Denizi diğer kullanıcılarla paylaşın
- Yasadışı balıkçılık, sürdürülebilir balık stoklarıyla elde edeceğimiz ortak çıkarları dinamitlemek demektir

Etkinlikler

- Balıkçılarla resmi veya gayri resmi toplantılar düzenlemek
- Balıkçıların, balık rezervini izlemeye katılmasını sağlamak
- Diğer DKA balıkçıları ziyaret ederek kaynak kullanımına kapalı bölgelerde ilk elden gözlemler yapmak ve deneyimlerinin yayılmasını sağlamak
- Sürdürülebilir balıkçılık ilkelerini yaymak için balıkçıların temsilcilerinden bir ağ oluşturmak
- Balıkçıların gereksinimlerini ve çıkarlarını basına ve karar vericilere duyurmasını sağlamak



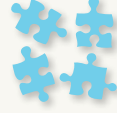
Araçlar

- Gayri resmi toplantılar
- Kolay anlaşılır bilgi notları ve sonuçların izlenebileceği videolar, DKA değerleri ve sürdürülebilir balıkçılık



Alınan dersler

- Mesajların her hedef gruba özel olabilmesi için iletişim stratejisi de DKA'ya özel olmalıdır. Bu, zaman ve para kaybına yol açan yararsız iletişim ürünlerini önler.
- Yöneticilerin, profesyonel iletişimci olması gerektiği halde anlamlı bir iletişim stratejisi geliştirmek ve dışarıdan gelen uzmanlarla işbirliğini yönetmek için gerekli temel bilgiler kolayca elde edilebilir.
- İletişim stratejisi, planın alınan geri bildirimler ve hedef kitle davranışındaki değişiklikler temel alınarak güncellenebilmesi ve iyileştirilebilmesi için bir değerlendirme sürecini de içermelidir.



Tanımlanan zorluklar

- İletişim çoğu kez düşük öncelikli bir konu olarak algılanır ve bu yüzden de iletişim etkinlikleri genellikle yönetim planlama sürecinde fazla geç uygulanır ve nadiren düzenli olarak sürdürülür.
- Profesyonel iletişimcilerle özel stratejiler geliştirme üzere işbirliği yapmak için genellikle fon ayrılmaz ve DKA uzmanlığı olan danışmanların sayısı az, ücreti yüksektir.
- Bir iletişim planı geliştirirken, en zor iş etkin mesajlar tasarlamak olmuştur. Her hedef gruba özel mesajlar üretmek için birkaç danışma toplantısı ve uzman desteği gerekmiştir.

“Sonuçta, sadece sevdiğimizi koruyacağız, sadece anladığımızı seveceğiz ve sadece bize öğretileni anlayacağız.”

Baba Dioum – Senegalli Çevreci, 1968 IUCN Toplantısı (Hırvatistan'da Güney MedPAN Projesi kapsamında Sunce Birliği tarafından hazırlanan iletişim stratejisinden alıntı. www.sunce-st.org ve www.panda.org/msp adresinde mevcut).

Lastovo ve Brijuni parkları personeli deneyimlerini paylaşmış, etkin iletişim örneklerini gözlemlemiştir.





Eşgüdümlü izleme çalışmalarının geliştirilmesi

İzleme, yönetim eylemlerinin DKA hedeflerine ulaşmada ne kadar etkin olduğu konusunda en önemli bilgilendirme aracıdır. Yönetim yaklaşımlarıyla hedeflerine bilgi sağlamak ve bunlara ulaşma yolunda kat edilen mesafeyi izlemek için standart izleme planlarına sahip olmak önemlidir. Planlar, kaynakların ve çevrenin zaman içinde nasıl değiştiğiyle ilgili hızlı bir değerlendirme yapmayı sağlayan hassas türlerle biyolojik göstergeleri hedef almalıdır.



**İZLEME PROTOKOLÜ
BASİT, HIZLI,
ZARARSIZ,
YİNELENEBİLİR VE
DÜŞÜK MALİYETLİ
OLMALIDIR**

“DKA'lar, fiziki, ekolojik, biyolojik ve sosyoekonomik sistemlerin nasıl değiştiği hakkında bilgi veren uygun izleme programları olmadan etkin olarak yönetilemez”

Ivan Guala
Uluslararası Deniz Merkezi,
Oristano, İtalya

Deniz çayırları ve yönetim sonuçları, metodolojisi ve ilave yönergeler konusunda daha fazla bilgi için www.panda.org/msp adresini ziyaret ediniz

Hırvatistan'da deniz Doğa ve Ulusal Parkları (mavi kutular).

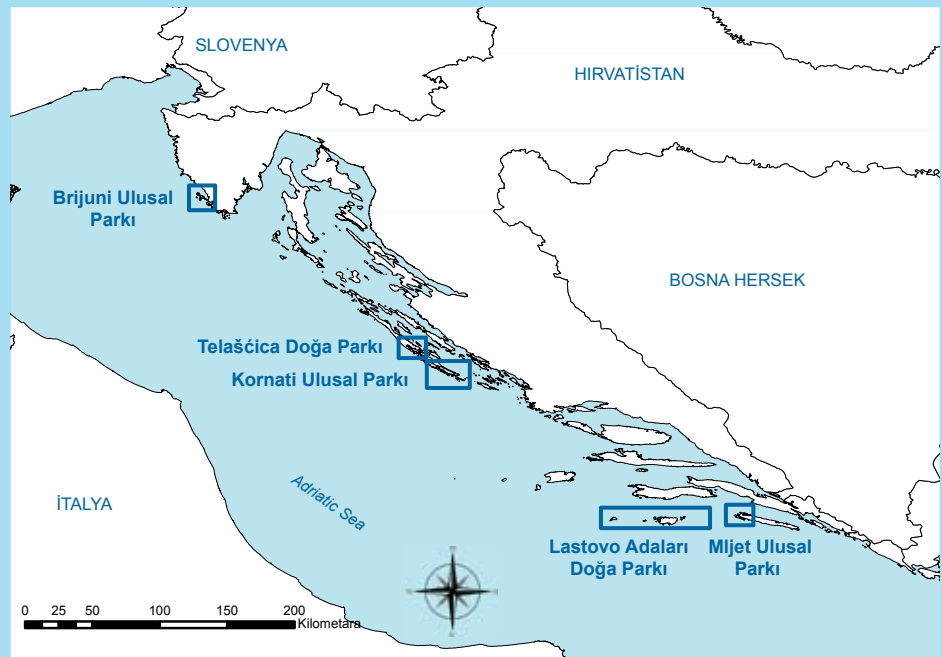
ÖRNEK OLAY: HIRVATİSTAN DKA'LARINDA DENİZ ÇAYIRLARININ İZLENMESİ

Deniz çayırları (*Posidonia oceanica*) için standardize edilmiş ilk izleme programı Hırvatistan DKA ağı için geliştirilmiş ve dört DKA'da (Brijuni ve Mljet Ulusal Parkları ile Telašćica ve Lastovo Adaları Doğa Parkları) uygulanmıştır. Deniz çayırları izleme protokolleri mevcut olduğu ve Akdeniz DKA'larında yaygın olarak kullanıldığı halde, ilk kez bir ülke dâhilindeki DKA'lar, verileri karşılaştırmaya olanak tanıyan standart bir protokol uygulamıştır.

Bu ilk değerlendirme ile, (i) DKA izleme planı için bir referans çizgisi, (ii) dinlenme amaçlı teknelerin sık sık uğradığı yerlerde bozulma koşulları, (iii) ilave tehdit kaynakları (örneğin, kanalizasyon deşarj sistemi), (iv) *P. oceanica* için koruma önlemleri ve tekneçilik yönetimi için çözümler önerilmiştir.

Elde edilen ilk sonuçlara dayanılarak DKA yöneticilerine şu uygulanabilir öneriler sunulmuştur:

- Habitatlar ve koruma statülerindeki uzun vadeli değişimlerini kayda geçirmek için *Posidonia oceanica* çayırları düzenli olarak izlenmesi,
- Demirlemenin çayırlar üzerindeki etkili baskısını değerlendirmek için ilave olarak teknelerin uğrama sıklığının izlenmesi ve sonuçların tekne demirleme ve uğrama sıklığını düzenlemek için daha iyi tasarımların üretilmesinde kullanılması,
- Demirlemenin baskısını en aza indirmek için uygun tonoz sistemlerinin kurulması,
- Tekneçilerin, deniz çayırları yatakları üzerinde demirlemenin en iyi yöntemleri ve bu önemli habitatın korunmasına nasıl katkıda bulunabilecekleri konusunda eğitilmesi.





Alınan Dersler

- Standartlaştırılmış izleme planları, alınan derslerin paylaşılması, daha geniş bir uzmanlar grubuna erişim, veri karşılaştırması ve maliyetlerin azaltılması yoluyla DKA ağlarını güçlendirebilir.
- DKA izleme etkinliklerine yerel halk (örneğin, dalış operatörleri, çevre gönüllüleri) dâhil edildiğinde izleme maliyeti düşer, katılanların sorumluluk duygusu artar.
- Düzenli izlemenin sonuçları, yöneticiler tarafından bütün DKA paydaşlarına aktarılarak yönetim kararlarının faydaları kanıtlanmalıdır.

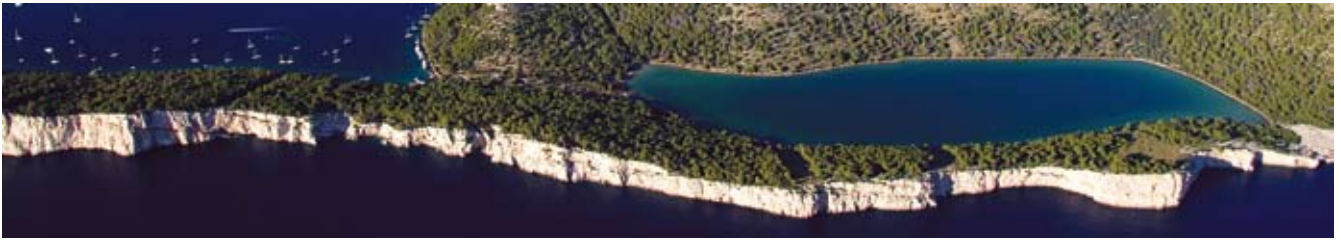


Tanımlanan zorluklar

- Yetersiz izlemenin nedeni çoğu kez mali kaynak eksikliğidir. Mali kısıtların üstesinden gelmek ve uyarlanabilir yönetime yararlı bilgi elde etmek için bir yaklaşım da, göstergeler arasında değişimli olarak uzun vadeli izleme yapmaktır (örneğin, her gösterge 2-3 yılda bir izlenebilir).
- Sosyoekonomik parametreler nadiren izlendiği halde, DKA uygulamasının sonucunu hatırı sayılır derecede etkileyebilir. DKA değerlendirmeleri üzerinde çalışan Akdenizli sosyoekonomistler ağı büyümektedir ve erişilebilir bir gruptur.
- Özellikle yeni DKA'larda, personelin iç kapasitesi, izleme planlarının geliştirilmesi ve uygulanması için gerekli bütün uzmanlık alanlarını kapsamaz. Bilim insanlarıyla DKA yönetimi arasındaki işbirliği, yönetim gereksinimlerine uygun, sağlam bilimsel temellere oturan ve maliyet ve planın uygulanması için gerekli zaman açısından etkin izleme planları tasarlanmasında çok önemlidir.
- Gönüllülerle işbirliği, izlemede çok değerli bir destek sağlar. Saha etkinliklerinden önce ve etkinlik sırasında gönüllüleri eğitmek ve onlara rehberlik etmek için yeterince zaman ve kaynak ayrılması planlanmalıdır.

*Lastovo Adaları Ulusal Parkı'nda
Sağlıklı Posidonia oceanica çayırлары*





Ölçeği DKA'lar ağına büyütmek

Bağımız bir DKA, DKA'lar ağına dâhil olarak faydalardan yararlanır. Ulusal bir DKA'lar ağı oluşturmak, standartlaştırılmış yönetim uygulamaları, bilgi ve deneyim paylaşımı ve farklı sektörler arasında ileri işbirliği sayesinde yönetim ve işletme etkinliğini artırır.



**STK'LAR TOPLUM
İÇİNDE BAĞIMSIZ
BİR ROL OYNAR VE
BU YÜZDEN FARKLI
SEKTÖRLER VE
PAYDAŞLAR ARASINDA
KOLAYLAŞTIRICI
GÖREVİ
ÜSTLENEBİLİRLER**

ÖRNEK OLAY: HIRVATİSTAN DKA AĞI, DKA YÖNETİMİNİN KALİTESİNİ ARTIRMAKTADIR

Hırvatistan Akdeniz'de, bütün mevcut DKA'ların yönetimlerinin kalitesini artırmak için eşgüdüm içinde birlikte çalıştığı birkaç ülkeden biridir. Mevcut sistem henüz ekolojik bir DKA ağı olmadığı halde, yöneticiler arasındaki üretken işbirliği, yaklaşımları standardize etme, uygulamaları paylaşma ve bütün DKA'ların yararlandığı diyalog platformunu sürdürme olanağı yaratmıştır.

Güney MedPAN Projesi sırasında, beş DKA'nın yöneticileri ile ulusal makamların (Devlet Doğa Koruma Enstitüsü, Çevre ve Doğa Koruma Bakanlığı ve yerel yetkililer) temsilcileri, yönetim planlarını ahenkli bir yaklaşım ve standart bir şablon aracılığıyla geliştirmişlerdir. Bu dört yıllık süreç, Bakanlığın sorumluluğu altındaki STK'lar Birliği Sunce tarafından kolaylaştırılmıştır. Yönetim planının geliştirilmesi, ulusal mevzuattaki eksikleri tanımlamak, terminolojiyi netleştirmek ve hem DKA düzeyinde, hem de ulusal düzeyde yönetim, gözetim, izleme ve deniz parkının değerlendirilmesi ile ilgili gereksinimleri öncelik sırasına koymak için birçok toplantı ve istişare yapmayı gerektirmiştir. Telašćica Doğa Parkı tarafından geliştirilen Yönetim Planı'nın özeti Ek-1'de sunulmuştur. Bu çalışma Hindistan DKA'ları için uygulama örneği sağlamıştır.

Hırvatistan'ın, Güney MedPAN Projesi kapsamında birlikte çalışan Ulusal Deniz ve Doğa Parkları

"Bu Bakanlıktaki korunan alan yönetimi projelerinin en iyilerinden biri. Çok az proje bu kadar planlı sonuçlar verir ve sektörler arasında bu kadar yoğun ve üretken bir işbirliği ile sonuçlanır."

Loris Elez
Korunan Alanlar Dairesi
Başkanı
Çevre ve Doğa Koruma
Bakanlığı



Bu sürecin sonuçları şunlardır:

- DKA yönetim planları, benzer deniz zonlama çerçeveleri, izleme protokolü ilkeleri, değerlendirme ve gözden geçirme süreçleri ve işletme planlarıyla paralel olarak tasarlanmıştır.
- Yönetim planlaması, Hırvatistan karasal parkları ve dünyanın her yanındaki DKA'larda geliştirilen en iyi uygulamalara göre yapılmıştır.
- Tasarım aşaması boyunca ve sonraki dönemde gerçekleştirilen paydaş katılımı, yönetim etkinliklerinin uygulanmasını sağlamıştır.
- Yönetim planları, DKA yetkilileri, doğa koruma kurumları, STK'lar, araştırma merkezleri ve diğer sektörler arasında gelecekte kurulacak işbirliğini de kapsamaktadır.

Bu sürecin faydaları şunlardır:

- Denizle ilgili konularda siyasi desteğin artması.
- DKA'ların yetkililer ve personel tarafından daha güçlü sahiplenilmesi ve sorumluluk duygusunun artması.
- Yerel paydaşlar arasında, çoklu kullanımdan doğan uyuşmazlıkların etkin demokratik ve katılımcı süreçlerle ele alınması.
- DKA personelinin kapasitesinin artması.
- Yerel ve ulusal düzeyde DKA'ların önemi ve rolleriyle ilgili farkındalığın artması
- DKA personeli arasında iletişimin ve bilgi paylaşımının artması.
- Gelecekte geliştirilecek DKA yönetim planları için esasların açıkça belirlenmesi.
- DKA yöneticileriyle ilgili kurumların, Akdeniz'deki DKA Yöneticileri Ağı MedPAN ile bütünleştirilmesi.

**Alınan Dersler**

- Bağımsız DKA'lar, bilgi alışverişi, uzman ve işbirlikçilere daha yaygın erişim ve düşük maliyetleri mümkün kılan eşgüdümlü bir ağ bünyesinde çalışmaktan yararlanabilir.

- Bir DKA ağı, insanlardan oluşan bir ağıdır. Güven ve ortaklık tesis etmek zaman ve çaba gerektirir, ancak gelecekte yapılacak çalışmaları kolaylaştırır.

- Ulusal düzeyde, doğa koruma yetkilileri bir DKA ağı ile çalışmaya motive edilebilir çünkü önemli yönetsel, hukuki, mali kısıtları aynı anda ele alabilirler. Bu da etkin bir yönetim yapısı ve ulusal düzeyde daha fazla bağlılık yaratır.

**Tanımlanan zorluklar**

- Aynı anda, uzak mesafelerde bulunan ve farklı kurumsal kapasitelere, motivasyonlara, siyasi örgütlenmelere ve koruma düzeylerine sahip DKA'larla çalışmak zorlu olabilir. Nispeten uzun projelerin esnek olduğu ve bu kısıtları en iyi şekilde ele aldığı görülmüştür.

- Ulusal düzeyde yönetim planı standartları üzerinde çoğu kez fikir birliği yoktur. Metodolojiyi, yönetim planı yapısı ile ayrıntılarını ve yönetim planlarının rolünü diğer planlama ve düzenleme belgeleriyle ilişkili olarak geliştirmek, ulusal düzeyde gündelik yönetimin kalitesini ve işbirliğini hatırı sayılır ölçüde iyileştirebilir.

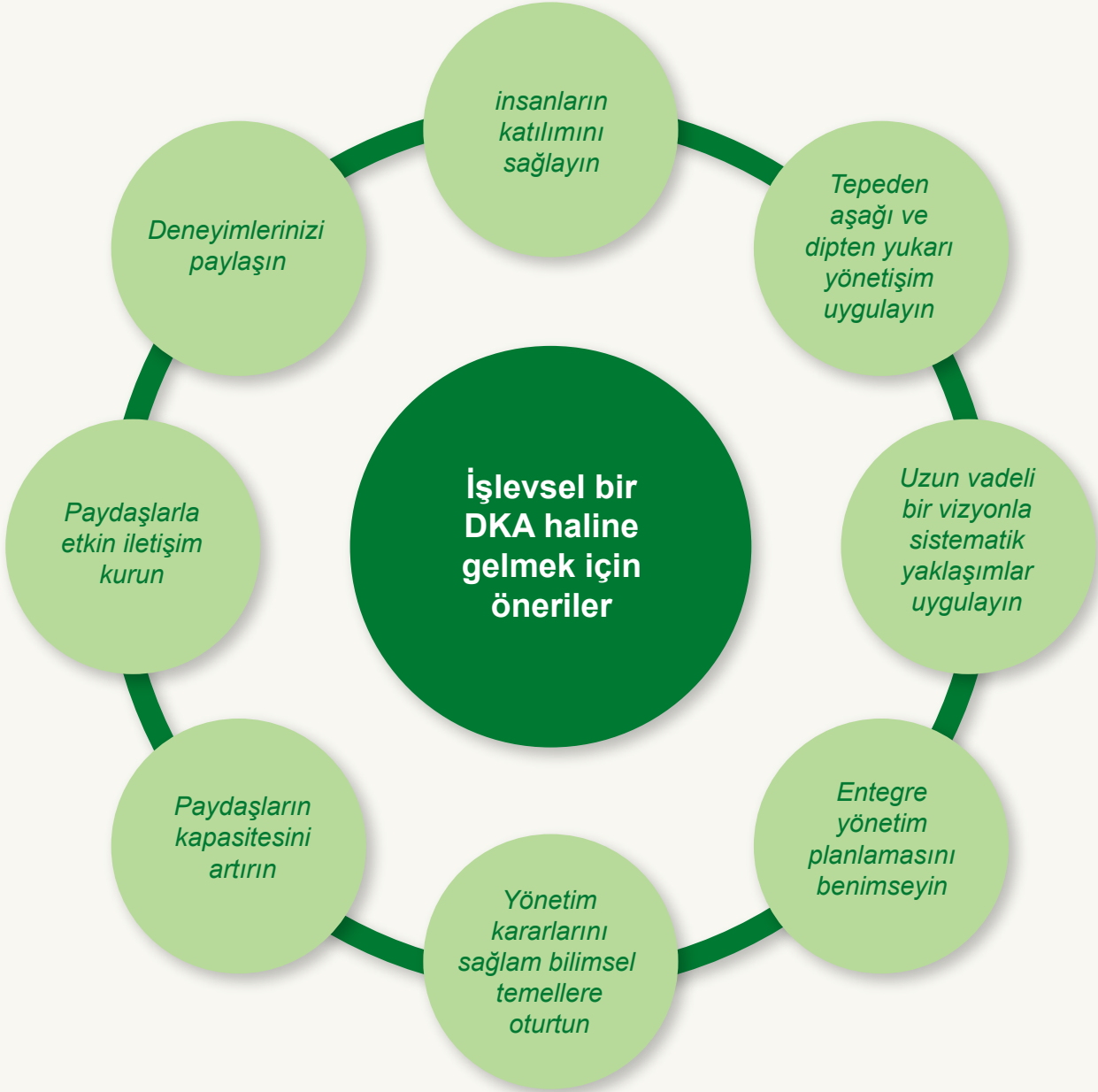
- Yönetim planı birçok ülkede yasal açıdan bağlayıcı bir belge olmasına rağmen, uygulanması ve yürütülmesi için gerekli yasaları ve kurumsal işbirliğini geliştirmek için kat edilecek uzun bir yol vardır.

BÖLÜM 3: ALINAN DERSLERE DAYALI ÖNERİLER



İŞLEVSEL BİR DKA HALİNE GELMEK İÇİN ÖNERİLER

Güney MedPAN Projesi'ne dâhil olan ülkelerden (Cezayir, Hırvatistan, Libya, Tunus ve Türkiye) yöneticiler ve uygulayıcılar, güney ve doğu Akdeniz'deki deniz koruma alanlarının (DKA'larının) yönetimini iyileştirmek için önemli ölçüde kapasite artırmışlardır. Bu DKA'lardan kazanılan deneyimler ve alınan dersleri kullanarak hazırlanan bu post analiz raporu, işlevsel DKA'lar oluşturmak için çalışanlara yardımcı olacak sekiz kilit öneriyle sonuçlanmıştır.



1. İnsanların katılımını sağlayın

En zorlu ve zaman alan öneri olmasına rağmen, paydaş katılımının sağlanması, bir DKA'nın başarısı için en önemli öneridir. Doğal kaynak kuruluşlarının temsilcileri, çevre koruma yöneticileri, araştırma merkezleri ve yerel halklar planlama aşamasından, yönetim planının uygulanması aşamasına kadar sürece dâhil edilmelidir. Bu kişi ve grupların katılımının sağlanması, karar verme sürecine değerli bir destek sağlar, sahiplenme ve sorumluluk duygusunu pekiştirir, sağlam ortaklıklar oluşturur ve uzlaşmaya varılan düzenlemelere gelecekte uyulmasını kolaylaştırır.

2. Tepeden aşağı ve dipten yukarı yönetim uygulayın

Karar vericilerin desteğini ve bağlılığını kazanmak, inandırıcı bir yönetim planı geliştirmede hayati önem taşır. Yerel paydaşların desteğini ve bağlılığını kazanmak da, hem uzun vadeli faydalar için sürdürülebilir çözümler bulmak, hem de yeni düzenlemeleri kabul etmelerini sağlamak bakımından eşit derecede önemlidir. Yaklaşımların birleşimi, dış etkenler üst düzey bağlılığı engellediği zaman belirleyici olur.

3. Uzun vadeli bir vizyonla sistematik yaklaşımlar uygulayın

İşlevsel bir DKA için kilit başarı unsuru, her duruma uyarlanması gereken iyi uygulamalara dayalı yönetim etkinliklerinin stratejik planlamasıdır. Önceliklere odaklanmayı sağlayan, dolayısıyla da etkinliği en üst düzeye çıkaran böylesi sistematik bir yaklaşım, insan ve finans kaynaklarının sınırlı olduğu durumlarda özellikle önemlidir.

4. Entegre yönetim planlamasını benimseyin

İşlevsel bir DKA yönetim planı, kıyı, kara ve deniz kaynaklarıyla ilişkili ekolojik, sosyal ve ekonomik amaçları göz önünde bulundurmalıdır. İnsan boyutu, halkın bir DKA'nın kilit bileşeni olduğu kabulüyle entegre edilmelidir.

5. Yönetim kararlarını sağlam bilimsel temellere oturtun

Koruma hedeflerini başarıyla gerçekleştirmek için DKA'ların kuruluşu ve yönetimi, alanı tarif eden (örneğin, biyolojik çeşitlilik, sosyoekonomik göstergeler) sağlam bilimsel verilere dayandırılmalıdır. Deniz kaynaklarının uyarlanabilir yönetimini sağlamak için bilim insanlarıyla yöneticiler arasında açık diyalog kurulmalıdır.

6. Paydaşların kapasitesini artırın

Yönetim planlaması, kaynak yönetimi ve koruma, kolaylaştırma ve uyumsuzluk çözümü ile iletişim gibi çok çeşitli beceriler gerektirir. Hem yönetim planlamasından sorumlu ekip, hem de planlama sürecine dâhil olan paydaşlar için bu başlıklarda eğitim programları geliştirilmelidir. Yerinde edinilen deneyimlerle bütünlenen eğitim, yönetime ve park kullanımına dâhil olan herkesin becerilerini artırmasını ve birbirlerinin becerilerinden ders almasına olanak tanır.

7. Paydaşları etkin olarak bilgilendirin ve eğitin

İletişim, yönetim planlaması ve davranışların değiştirilmesi için kilit araçtır. Etkin bilgilendirme ve eğitim programları, DKA gelişiminin farklı aşamalarında paydaş katılımını gerçekleştiren bir mekanizma oluşturur. Katılım, paydaşların farkındalığının, güveninin ve sahiplenme duygusunun artmasını sağlar ve karar vericilere uzanan zincirin bir halkası olur.

8. Deneyimlerinizi paylaşın

Yöneticiler, devlet kurumları ve kaynak kullanıcılarının karşılaştığı zorluklar, farklı bölge ve ülkelerde genel olarak benzerdir. DKA'lar arasında ağ kurma ve deneyimlerin paylaşımı, denkler arası diyalogu özendirilen etkin bir araçtır. Özellikle, işlevsel bir DKA'nın kendi eylemleri ve gelirleri bakımından değerine ilk elden tanık olmaktan fayda sağlayan balıkçılar ve turizm operatörleri gibi belirli paydaş gruplarında etkilidir.



Telašćica Doğa Parkı'nın, ekolojik olarak önemli türlere ev sahipliği yapan yalıyarları

EK 1: ÖRNEK YÖNETİM PLANI

Telašćica Körfezi, Adriyatik Denizi'nin doğu kıyısı boyunca uzanan Dugi Otok adasının güneydoğusunda yer alır. Bu körfez, olağanüstü güzelliği, zenginliği ve önemi sayesinde 1988'de Doğa Parkı ilan edilmiştir.

2008'de Telašćica Doğa Parkı DKA Kamu Kurumu, Šibenik-Knin ilçesi, Devlet Doğa Koruma Enstitüsü, Çevre Bakanlığı ve Sunce Birliği ile birlikte, Park içindeki deniz ve kara alanları için yeni bir yönetim planı geliştirmek üzere harekete geçmiştir. Yerel halkla istişare ederek geliştirilen Telašćica Doğa Parkı Yönetim Planı'nın taslağından alınan bölümler, kilit unsurları özetlemek amacıyla bu Ek'te sunulmuştur.

Telašćica Doğa Parkı'nın doğal, kültürel ve ekonomik değeri hakkında daha fazla bilgi için www.telascica.hr adresini ziyaret ediniz.

Park Yönetim Planının unsurları

Telašćica Doğa Parkı Yönetim Planı, ulaşılmak istenen ana amaçları temsil eden ana başlıklara ayrılmıştır. Her amaç, amaca ulaşıp ulaşılmadığını belirlemek için izlenebilen kendine özgü hedeflere sahiptir. Plan, öncelik sırasına koyulmuş etkinlikler aracılığıyla 10 yıllık bir dönem için yürürlüğe girmiş (yıllık rapor hazırlanmaktadır) ve 5 yıllık gözden geçirmelerle mevcut eylemlerde değişikliklere olanak tanıyan planın vizyonu ve amaçlarıyla tanımlanmış başlangıç niyetini korumuştur. Uygulama süreci için hazırlık olarak çıkarılan bir kurumlar ve işbirlikçiler listesi, planın temel unsurlarını tamamlamıştır.

Hırvatistan'ın Telašćica Doğa Parkı Yönetim Planı (10 yıllık)

Park Vizyonu

Telašćica Doğa Parkı, iyi korunmuş, yalıyaları ve lagünleriyle (örneğin, Mir Gölü) eşsiz doğasıyla tanınan bir alandır. Yerel halk, doğayla uyumlu geleneksel etkinliklerini sürdürürken turistler adanın zengin doğasını deneyimleyerek yerel ürünlerin ve el sanatlarının tadını çıkarır.

DKA Yönetim Planının Unsurları

Ana Başlıklar



Örnek

Doğal değerlerin ve arazilerin korunması ve muhafazası

Amaçlar



Değerli deniz ve kara habitatlarını, türleri ve eşsiz arazileri, tanıtım, düzenlemeler ve sürdürülebilir kaynak kullanımı yoluyla korumak ve muhafaza etmek.

Hedefler



İzleme planıyla elde edilen temel verilerdeki balık popülasyonlarını sürdürmek veya artırmak.

Göstergeler



Harcanan güç birimi başına düşen av; deneysel avlarda her bir türün ağırlığı ve büyüklüğü; görsel sayımla ölçülenlerin sayısı, büyüklüğü ve türü.

Etkinlikler



Balık popülasyonlarının düzenli olarak izlenmesi:

Uygulama göstergeleri

Yıllık izleme raporu

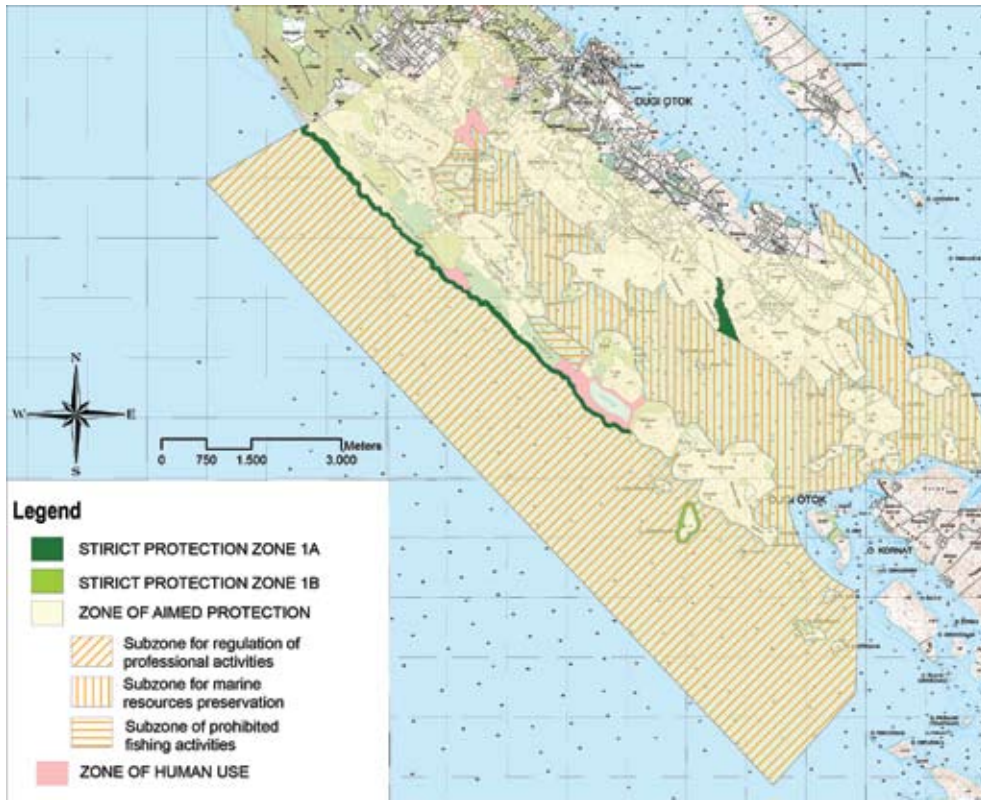
İşbirlikçileri

- Oşinografi ve Balık Stokları Enstitüsü
- Telašćica Doğa Parkı Uzman Hizmetleri
- Taşeronlar

Plan Uygulaması (yıl)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
•	•	•	•	•	•	•	•	•	•
				5 yıllık gözden geçirme					5 yıllık gözden geçirme

Zonlama



Telasica Doğa Parkı zon ve altzonlarının dağılımı ile düzenlenmiş etkinlikler aşağıdaki tabloda açıklanmıştır. Doğa Parkı'nın yüzölçümü 70,50 km²'dir ve bunun 44,55 km²'si deniz alanına aittir.

1a Mutlak koruma zonu
Hedef: Değerli habitatları ve türleri korumak, doğal süreçlerin insan kaynaklı (antropojenik) etkiler olmadan pürüzsüz işlemlerini sağlamak.

Etkin koruma zonu
Hedef: Alanın değerlerini, bağlılık ve yönetim aracılığıyla korumak, ıslah etmek ve/veya eski haline getirmek.

Sürdürülebilir kullanım zonu
Hedef: Park içinde yaşayan yerel halkın sürdürülebilir kalkınmasına katkıda bulunan geleneksel etkinliklerle sürdürülebilir turizm etkinlikleri desteklemek.

● Yasaklanmış etkinlikler
R Düzenlenmiş etkinlikler
○ İzin verilen etkinlikler

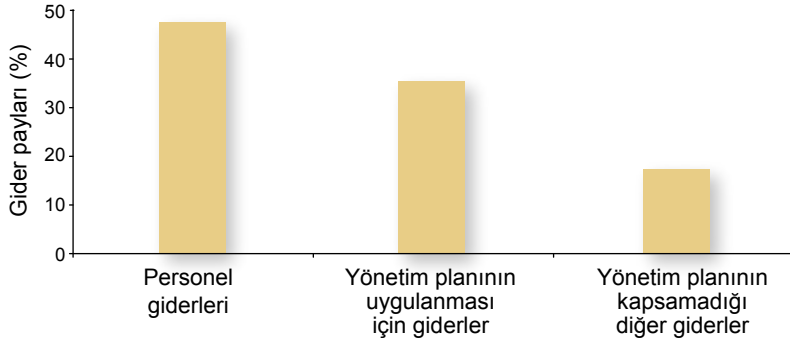
		Zonlar			
		Mutlak koruma 1a	Mutlak koruma 1b	Etkin koruma	Sürdürülebilir kullanım
Bilimsel araştırma		○	○	○	○
İzleme		○	○	○	○
Dalış		●	R	R	●
Yüzme		●	●	○	○
Balıkçılık		●	●	●	R
Demirleme		●	●	●	R
Teknecilik		●	●	○	○
Şamandıra bağlaması		●	●	○	○
Deniz kanosu		●	●	○	●
Deniz motoru (jetski)		●	●	●	●
Deniz trafiği yolu		●	●	○	●

Planlanmış finansal kaynaklar

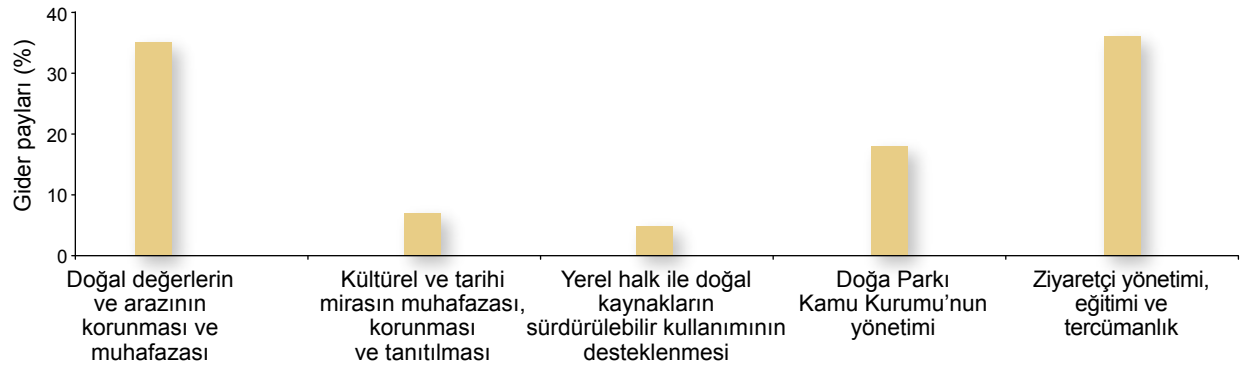
Doğa Parkı Kamu Kurumu'nun çalışmalarını uygulamak için gerekli fonlar, Doğa Koruma Yasası kapsamında devlet bütçesinden karşılanmaktadır. Kurum, kendi gelirleri (örneğin, biletler, izinler, profesyonel yönetim hizmetleri, hediyelik eşya satışı), bağışlar ve çeşitli şirketlerin sponsorluğunun yanı sıra ulusal ve uluslararası ortak finansman programlarının projeleri ile kendi kendini finanse etmektedir.

10 yıllık uygulama süresi için bir bütçe taslağı hazırlanmış ve dağılımı şu şekilde yapılmıştır:

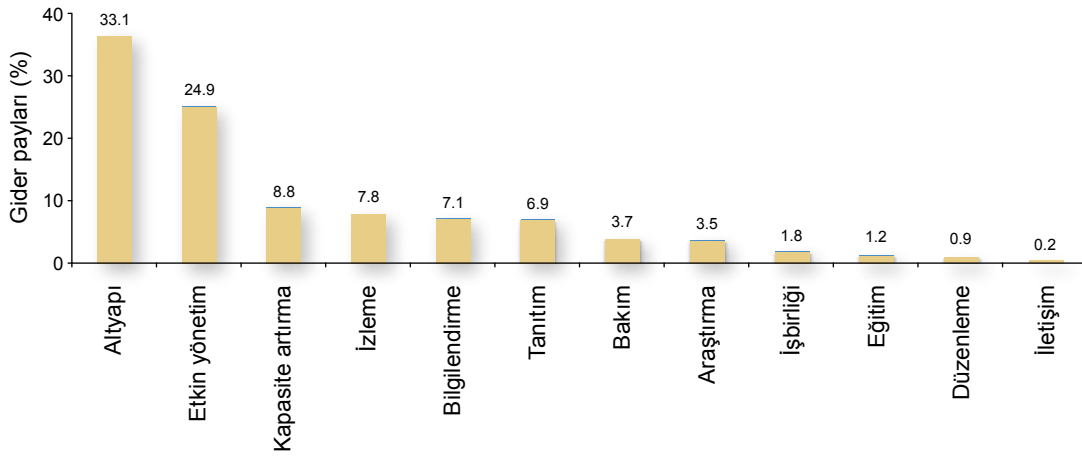
Yönetim Planının uygulanması için gerekli toplam bütçe oranları (ortalama 10 yıl için)



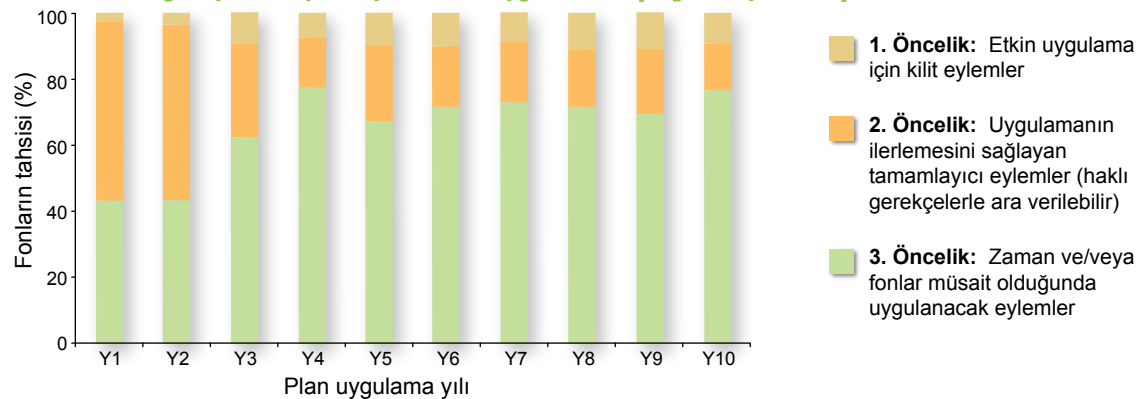
Beş ana başlığa göre yönetim planı eylemlerinin uygulanması için gerekli toplam bütçe oranları (ortalama 10 yıl için)



Türüne göre yönetim planı eylemlerinin uygulanması için gerekli toplam bütçe oranları (ortalama 10 yıl için)



Öncelik sırasına göre yönetim planı eylemlerinin uygulanması için gerekli yıllık bütçe oranları



EK 2: AKDENİZ ORTAKLIĞI VE GÜNEY MEDPAN PROJESİ

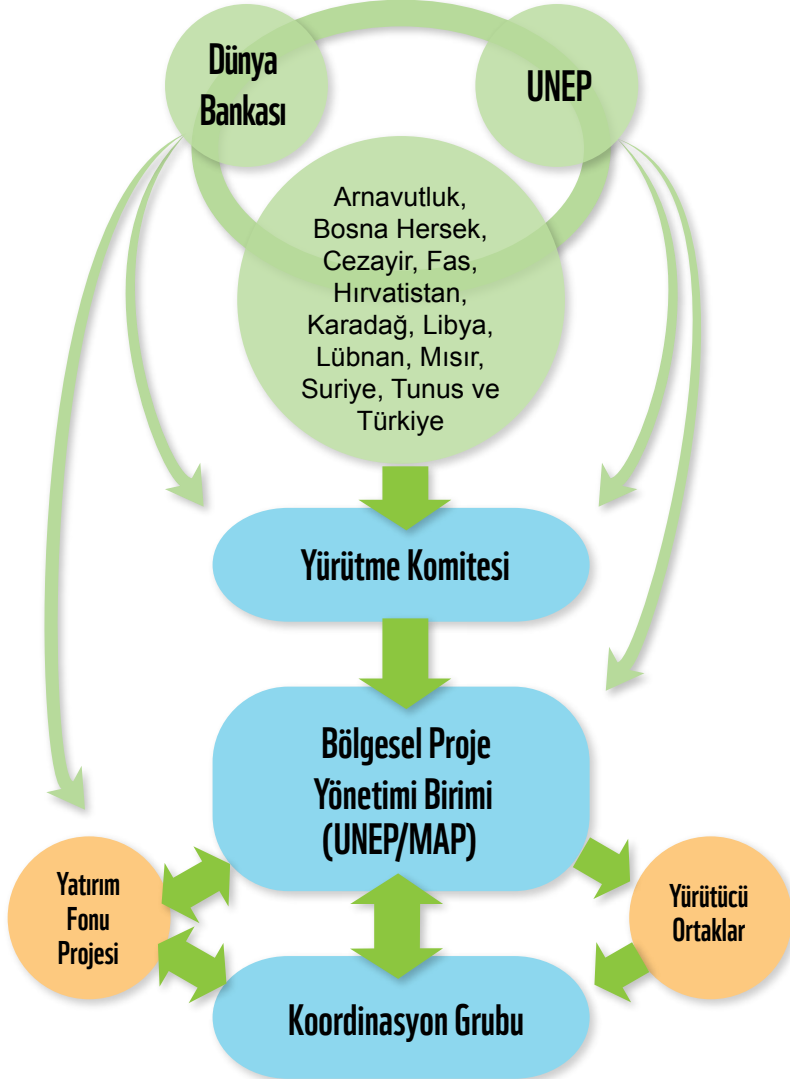
Birleşmiş Milletler Çevre Programı Akdeniz Eylem Planı (UNEP/MAP) ve Küresel Çevre Fonu (GEF)'nin Akdeniz Büyük Deniz Ekosistemleri için Stratejik Ortaklığı Projesi (Akdeniz Ortaklığı), önde gelen kuruluşların (bölgesel, uluslararası, sivil toplum) ve Akdeniz ülkelerinin, Akdeniz'in deniz ve kıyı çevresinin korunmasına yönelik ortak çabasıdır.

Akdeniz Ortaklığı, siyasi, hukuki ve kurumsal reformları harekete geçirmek için eşgüdümlü ve stratejik bir yaklaşımı ve kıyı habitatlarıyla biyolojik çeşitliliği de dâhil olmak üzere eşsiz Akdeniz Büyük Deniz Ekosistemlerini etkileyen bozulma eğilimini geriye döndürmek için gerekli yatırımları mümkün kılmak gibi kapsayıcı bir amaca sahip birkaç bileşende açıkça ifade edilmiştir.

WWF'nin Güney MedPAN Projesi, Akdeniz Ortaklığı'nın, yenilenebilir deniz kaynaklarının sürdürülebilir kullanımı için ekolojik açıdan uyumlu bir koruma alanları ağını hayata geçirerek, Akdeniz Büyük Deniz Ekosistemlerinin işlevini uzun vadede sürdürmeyi amaçlayan 3.1 sayılı bileşeni kapsamına girmektedir.

Akdeniz Ortaklığı, Akdeniz ülkelerinin, Barcelona Sözleşmesi'ne imza koyan taraflarca kabul edilen SAP-MED ve SAP-BIO programlarında ilerlemesi için gerekli siyasi taahhütleri harekete geçirmede etkili olmuştur.

Akdeniz Ortaklığının proje yapısı ve koordinasyon mekanizması.



Güney MedPAN Projesi

Güney MedPAN Projesi (2009-2012), Akdeniz'in güney ve doğusundaki Deniz Koruma Alanlarının (DKA'lar) yönetim etkinliğini iyileştirmek ve yenilerinin kurulmasını desteklemek için 20'yi aşkın paydaş örgütü bir araya getiren ortak bir çabadır.

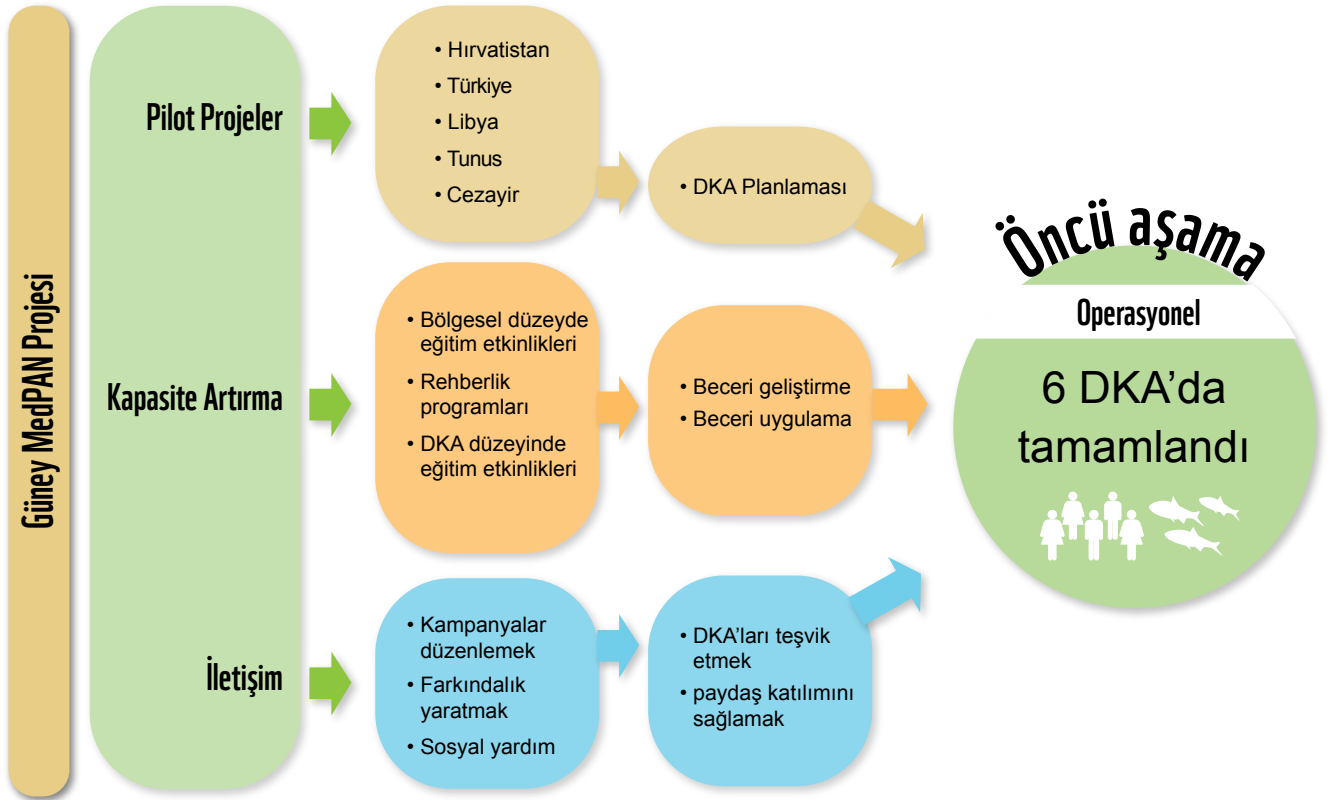
Hedefleri:

- Akdeniz'in güney ve doğusundaki ülkelerin DKA'larının yönetim etkinliğini iyileştirmelerini desteklemek,
- Yeni DKA'lar kurulmasını teşvik etmek ve
- Akdeniz DKA Yöneticileri Ağı MedPAN'i güçlendirmek.

Hedeflenmiş Eylemler:

- Cezayir, Hırvatistan, Tunus ve Türkiye'de etkin DKA'lar planlamak ve geliştirmek için pilot projeler (Bkz. Sayfa 3);
- Yeni DKA'lar kurmak için Libya'da bir pilot proje (UNEP MAP RAC/SPA ile ortak)
- DKA uygulayıcılarının becerilerini geliştirmek ve DKA yönetim planlama sürecini ilerletmek için kapsamlı bir kapasite artırma programı (bölgesel, ulusal ve mekan düzeyinde)

Güney MedPAN Projesi yapısı ve belli başlı başarıları.



Kaynakça

- Abdulla A., Gomei M., Maison E., Piante C., 2008. Status of Marine Protected Areas in the Mediterranean Sea. IUCN, Malaga and WWF, France. 152 pp.
- Ainbaziz M., Sakher S., 2010. Caractérisation des fonds des coralligène et de la flore associée aux écosystèmes de l'herbier a *Posidonia oceanica*, a l'ouest de Jijel. Commandée par Parc National de Taza 123 pp.
- Badalamenti F., Ben Amer I., Dupuy De La Grandrive R., Foulquie M., Milazzo M., Sghaier Y.R., Gomei M., Limam A., 2011. Scientific field survey report for the development of Marine Protected Areas in Libya. Commissioned by WWF MedPO/UNEP/MAP/RAC/SPA. 32 pp.
- Basak, E., 2012. Assessing the effects of the Kaş-Kekova Specially Environmental Protected Area (SEPA) on the sustainable development of the surrounding area, in Plan Bleu (in Press), The effects of preserving the coastal and marine environment for the local sustainable development—the case of Mediterranean Marine Protected Areas. Commissioned by Plan Bleu. 42 pp.
- Belbacha S., Ramos Esplá A., 2012. Inventaires des peuplements de coralligène de l'aire marine de Taza (Wilaya de Jijel). Commandée par Parc National de Taza. 115 pp.
- Belbacha S., Ramos Esplá A., Mechekkef Y., Bourouis M., 2012. Rapport d'enquête sur les abris de pêche du Parc National de Taza. Commandée par WWF-MedPO/Parc National de Taza. 14pp.
- Carić H., Gatti P., 2011. Report on the research on tourism in Lastovo Islands and Telašćica Nature Parks Commissioned by Association Sunce/WWF MedPO. 4pp.
- Chakour S., 2011. Étude socio-économique Création d'une aire marine protégée. Commandée par Parc National de Taza. pp. 83.
- Di Carlo G., Lopez A., Staub F., 2012. Capacity building strategy to enhance the management of MPAs in the Mediterranean Sea. Commissioned by WWF MedPO/MedPAN/UNEP/MAP/RAC/SPA. 19 pp. + Annexes.
- Environmental Protection Agency for Specially Protected Areas (EPASA), 2012. Kaş-Kekova Special Environmental Protection Area Socio-Economic, Historical and Cultural Assets Study Final Report. 162 pp. + annexes.
- French Global Environment Facility (FGEF), 2010. Marine Protected Areas—Review of FGEF's cofinanced project experiences. Assessment carried out by Thierry Clément, Catherine Gabrie, Jean Roger Mercier and Héloïse You. Study coordinated by Julien CALAS.
- Gabrié, C. and MedPAN Secretariat. 2012. The Status of Marine Protected Areas in the Mediterranean Sea 2012. Commissioned by MedPAN and UNEP/MAP/RAC/SPA.
- Ghariani F., 2012. Etude sur les mécanismes de financement durables et réalisation d'un business plan pour l'aire protégée marine et côtière de Cap Négro-Cap Serrat. Commandée par WWF MedPO. 51 pp. + annexes.
- Grimes S., 2009. Diagnostic environnemental de la zone côtière de Taza (Wilaya de Jijel) WWF-MedPO/Parc National de Taza: 65 pp + annexes.
- Grimes S., 2010. Fréquentation des plages de la zone de Taza. Commandée par WWF-MedPO/Parc National de Taza. 38 pp + annexes.
- Guala I., Di Carlo G., Jakl Z., et al., 2012. Monitoring of *Posidonia oceanica* meadows in Croatian Protected Areas. Commissioned by WWF MedPO/Association Sunce. 49 pp. + annexes.
- Kacher M., 2010. Vers un plan d'aménagement et de gestion des pêcheries de la future aire marine protégée de Taza. Commandée par WWF MedPO/Parc National de Taza. 66 pp.
- Moulai R., 2010. Etude des oiseaux de mer de la zone marine adjacente au parc national de Taza dans le cadre de son classement comme aire marine protégée. Commandée par Parc National de Taza. 78 pp.
- Pergent G., 2010. Parc National de Taza - Formation sur les SIG marins et le suivi de l'herbier de Posidonies. Commandée par WWF-MedPO/Parc National de Taza. 6pp.
- Pergent G., Bonacorsi M., Marengo M., 2010. Parc National de Taza—Cartographie des principaux peuplements et types de fonds. Commandée par WWF-MedPO/Parc National de Taza. 6pp.
- Ramos Esplá A., 2010 Biodiversité Marine du Parc National de Taza. Commandée par WWF-MedPO/Parc National de Taza. 69pp + annexes.
- Stagličić N., Matić-Skoko S., Pallaoro A., 2012. Expert opinion on the effectiveness of the protection of coastal fishery resources in the Nature Park "Lastovo Islands" Commissioned by Association Sunce/WWF MedPO. 10pp.
- Tural U., 2010. Results of Marine Biodiversity Research at Kaş-Kekova SPA, Turkey. Commissioned by WWF Turkey. 26pp.
- WWF-Turkey, General Directorate of Natural Assets for Protection, 2012. Kaş-Kekova Marine Protected Area Management Plan. Ed: Lopez Onat, A.

Kısaltmalar

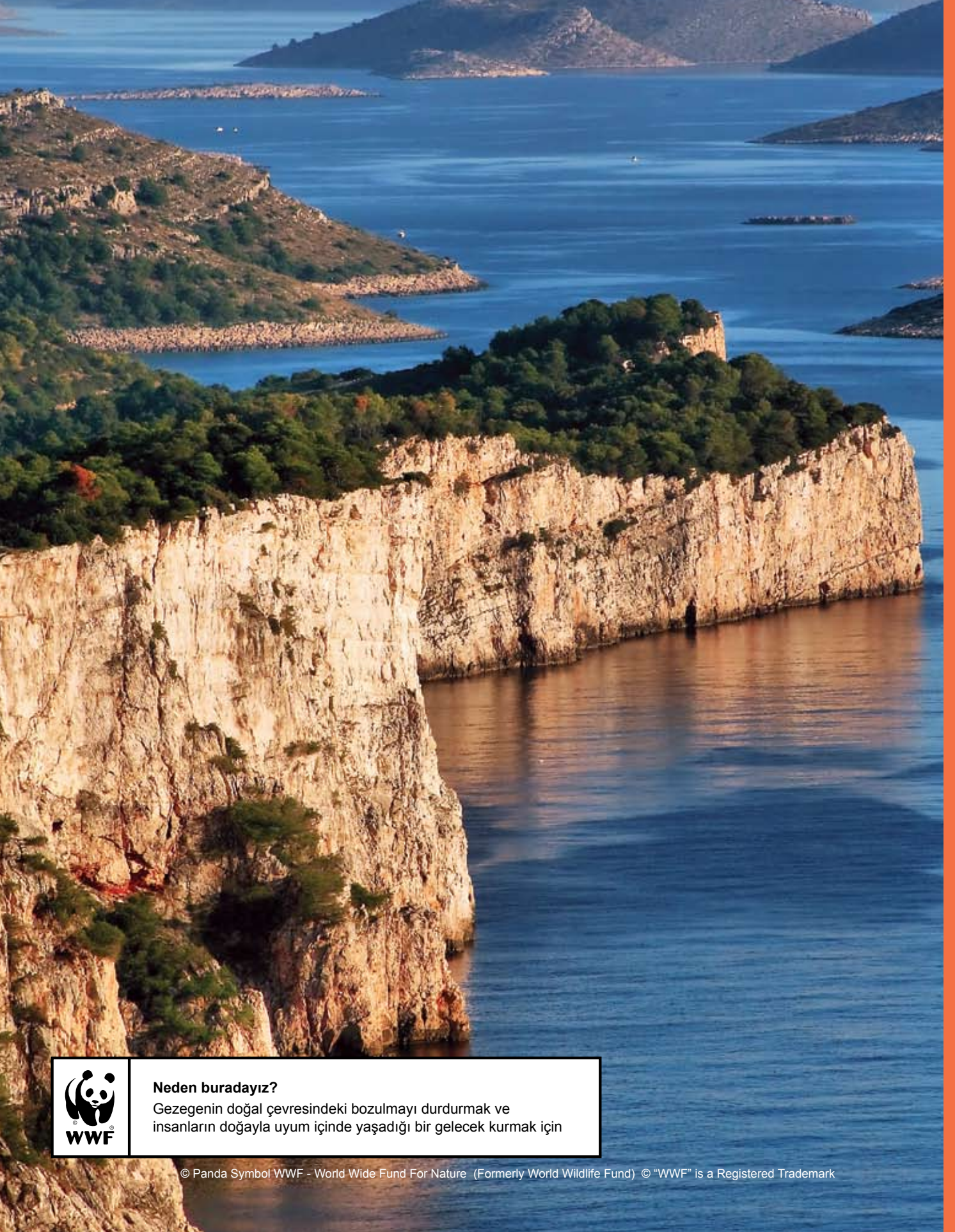
APAL	Kıyı Yönetimi ve Koruma Ajansı
AB	Avrupa Birliği
FGEF	Fransız Küresel Çevre Fonu
TVKGM	Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü
GEF	Küresel Çevre Fonu
CBS	Coğrafi Bilgi Sistemleri
IUCN	Dünya Doğayı Koruma Birliği
AEP	Akdeniz Eylem Planı
DKKA	Deniz ve Kıyı Koruma Alanları
MedPAN	Akdeniz Deniz Koruma Alanları Yöneticileri Ağı
DKA	Deniz Koruma Alanı
STK	Sivil Toplum Kuruluşu
NOAA	Ulusal Okyanus ve Atmosfer İdaresi
RAC/SPA	Özel Koruma Alanları Bölgesel Aktivite Merkezi
SAP BIO	Akdeniz Bölgesi Biyolojik Çeşitliliğin Korunması Stratejik Eylem Programı
SAP MED	Akdeniz için Stratejik Eylem Planı
YK	Yönlendirme Komitesi
ÖKA	Özel Koruma Alanı
Sunce	Doğa, Çevre ve Sürdürülebilir Kalkınma Derneği
UNEP	Birleşmiş Milletler Çevre Programı
WWF	Dünya Doğayı Koruma Vakfı

Fotoğraflar

(soldan sağa, yukarıdan aşağı)

Ön kapak:	© Zeljka Rajkovic, © Kornati National Park, © E. Parker/WWF-Canon, © WWF Turkey
Sayfa i:	© Romano Petesic
Sayfa iii:	© E. Parker/WWF-Canon
Sayfa iv:	© WWF Turkey
Sayfa 1:	© Sunce
Sayfa 7-8:	© WWF Mediterranean
Sayfa 9:	© WWF Turkey
Sayfa 10:	© WWF Mediterranean
Sayfa 11:	© WWF Turkey, © WWF Turkey
Sayfa 12:	© WWF Turkey
Sayfa 13:	© E. Parker/WWF-Canon, © WWF Mediterranean
Sayfa 14:	© Mehdi Hemani and Mahmoud Sehouane
Sayfa 15:	© Vesna Patesic, © WWF Turkey
Sayfa 16:	© Bakran Petricoli
Sayfa 17:	© WWF Mediterranean, © Zeljka Rajkovic
Sayfa 19	© Hasan Yokes/WWF Turkey
Sayfa 20	© WWF Turkey
Sayfa 21	© WWF Turkey
Sayfa 22:	© WWF Mediterranean
Sayfa 23:	© Brian J. Skerry/National Geographic Stock / WWF
Sayfa 24:	© WWF Mediterranean
Sayfa 25:	© E. Parker/WWF-Canon
Sayfa 27:	© AMICLA-Claudia Amico / WWF-Canon
Sayfa 28:	© WWF Mediterranean, © WWF Mediterranean
Sayfa 30:	© Taza national Park
Sayfa 32:	© Valid Jakupović Gricko, © Kornati National Park
Sayfa 33:	© Sunce
Sayfa 34:	© Sandro Dujmovic
Sayfa 35:	© Ante Zuljevic
Sayfa 36:	© Valid Jakupović Gricko, © Sunce, © WWF France, © Sunce, © AMICLA-Claudia Amico/WWF-Canon, © Valid Jakupović Gricko
Sayfa 38:	© WWF Mediterranean
Sayfa 41:	© German Grbin
Arka kapak:	© Vesna Petesic

Deniz Koruma Alanlarının Başarısını Sağlamak Akdeniz'den Alınan Dersler



Neden buradayız?

Gezegenin doğal çevresindeki bozulmayı durdurmak ve insanların doğayla uyum içinde yaşadığı bir gelecek kurmak için